

ΣΚΕΦΤΕΙΤΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΩΣΗ!

Διακρατική αναφορά

SAY:
„BYE, POLARITY“

Co-funded by
the European Union

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1	Εισαγωγή	1
2	Πόλωση	2
2.1	Ορισμός και στόχος	2
2.2	Τρέχουσα κατάσταση στα έργα Χώρες εταίροι	5
2.3	Πανευρωπαϊκή άποψη	14
3	Αντιμετώπιση του θέματος στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση	16
3.1	Μεθοδολογία συλλογής ποιοτικών δεδομένων	16
3.2	Αποτελέσματα των συνεντεύξεων με τους εκπαιδευτικούς	17
3.3	Συμπέρασμα των συνεντεύξεων	24
4	Παραδείγματα καλής πρακτικής: για την ενσωμάτωση του ζητήματος της αυξανόμενης πόλωσης στη διδασκαλία	26
4.1	Μεθοδολογική προσέγγιση	26
4.2	Συλλογή παραδειγμάτων καλής πρακτικής από τις χώρες εταίρους και την ΕΕ στο σύνολό της	27
5	Συμπεράσματα και επόμενα βήματα	48
6	Αναφορές	Error! Bookmark not defined.

1 Εισαγωγή

Η έκθεση εκπονήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus+ "bye, Polarity: Thinking beyond Polarity for Europe united in diversity", το οποίο θα υλοποιηθεί την περίοδο Ιανουάριος 2022- Δεκέμβριος 2023.

Η αυξανόμενη πόλωση στην Ευρώπη και σε ολόκληρο τον δυτικό κόσμο είναι ένα αυξανόμενο πρόβλημα. Όχι μόνο η πολιτική και οι πολιτικές απόψεις απομακρύνονται, αλλά και στην κοινωνία και στην καθημερινή ζωή, η διαίρεση γίνεται όλο και πιο εμφανής μέσω της αυξανόμενης πόλωσης. Ειδικά σε περιόδους κρίσης (πανδημία Corona), οι αυξημένες τάσεις πόλωσης είναι αναμενόμενες. Ο κόσμος μας χαρακτηρίζεται όλο και περισσότερο από αστάθεια, αβεβαιότητα, πολυπλοκότητα και ασάφεια. Το περιβάλλον αυτό περιγράφεται ως ο λεγόμενος κόσμος *nusa*, ο οποίος δημιουργεί μεγάλη λαχτάρα για σαφείς, απλές και λαϊκίστικες απαντήσεις, θέτοντας έτσι τα θεμέλια για την αυξανόμενη πόλωση. Τρομακτικές σκηνές, όπως η έφοδος στο Καπιτώλιο στις ΗΠΑ τον Ιανουάριο του 2021 ή οι επαναλαμβανόμενες ταραχές στα γαλλικά προάστια, καθώς και οι αυξανόμενες θεωρίες συνωμοσίας γύρω από την κρίση του Κοβίντ, αποτελούν δείκτες αυξανόμενης πόλωσης. Ωστόσο, για να μπορέσει η κοινωνία μας να ανταπεξέλθει στις προκλήσεις του μέλλοντος, χρειάζεται συνοχή, ικανότητα διαλόγου, ενσυναίσθηση και ποικιλομορφία ως ευκαιρία για ολιστικές λύσεις. Ειδικά οι νέοι άνθρωποι είναι πολύ ευπαθείς όσον αφορά τις τάσεις πόλωσης από τη μία πλευρά, αλλά από την άλλη μπορούν επίσης να επηρεάσουν πολύ θετικά το περιβάλλον τους. Οι μαθητές δεν πρέπει να αισθάνονται ότι μένουν πίσω ή ότι απομακρύνονται και οι εκπαιδευτικοί πρέπει να έχουν τα κατάλληλα εργαλεία για να υποστηρίξουν τους μαθητές να αντιμετωπίσουν την αυξανόμενη πόλωση στο διαδίκτυο και εκτός σύνδεσης.

Η προκαταρκτική έρευνα της κοινοπραξίας έδειξε ότι δεν υπάρχει κατάλληλο υλικό μάθησης και διδασκαλίας που να μπορεί να χρησιμοποιηθεί στα σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με διαθεματικό και χαμηλού κατωφλίου τρόπο. Επιπλέον, δεν υπάρχει μαθησιακό υλικό που να προετοιμάζει τους νέους για τη μαζική πόλωση στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και να τους βοηθά να αντιμετωπίσουν τη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και να τα χρησιμοποιήσουν θετικά.

Το έργο *bye, Polarity* εστιάζει ιδιαίτερα στις πλατφόρμες που χρησιμοποιούν οι μαθητές, τις οποίες οι ενήλικες και οι εκπαιδευτικοί συχνά δεν είναι πλέον σε θέση να

παρακολουθούν. Είναι σημαντικό να καλυφθεί αυτό το κενό. Για το λόγο αυτό, η εκπαιδευτική κοινότητα θεωρεί ότι είναι απαραίτητο να αντιμετωπιστεί το ζήτημα της αυξανόμενης πόλωσης και όχι μόνο να ευαισθητοποιηθούν οι νέοι και οι εκπαιδευτικοί στο ζήτημα της αυξανόμενης πόλωσης, αλλά και να εκπαιδευτούν ώστε να γίνουν πρεσβευτές της βασικής ιδέας "ενωμένοι στην πολυμορφία".

2 Κοινωνική τριβή και πόλωση

2.1 Ορισμός και στόχος

Ο όρος "κοινωνική τριβή" περιγράφει, στο κοινωνικό-ιστορικό πλαίσιο, την αντίθεση, στο πλαίσιο των διεθνών σχέσεων, δύο εννοιών, απόψεων, αντικειμένων κ.λπ. Η λέξη "κοινωνική τριβή" χρησιμοποιείται σε πολλούς τομείς και αντιπροσωπεύει μια δυαδικότητα, η οποία λαμβάνει υπόψη την ανάπτυξη φαινομένων προς αντίθετες κατευθύνσεις, τα οποία όμως βρίσκονται σε σχέση αλληλεξάρτησης. Σε αυτό το πλαίσιο, η κοινωνική τριβή μπορεί να θεωρηθεί κοινωνική διαδικασία, η οποία επηρεάζεται από τις κοινωνικές πολιτικές, καθώς και από τα μέλη της κοινωνίας, προς αρνητική ή θετική κατεύθυνση.

Η πόλωση είναι το αποτέλεσμα της κοινωνική τριβής, η οποία είναι παρούσα παντού και παίρνει τη μορφή φαινομένων που η κοινωνία πρέπει να αντιμετωπίζει καθημερινά. Συμπερασματικά, για την αντιμετώπιση της πόλωσης απαιτείται συνεργασία πολλών φορέων. Όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς πρέπει να συμμετέχουν στο συντονισμό της πληροφόρησης και της δράσης, ιδίως όταν η πόλωση φτάνει σε ανησυχητικά επίπεδα.¹

Στο εκπαιδευτικό πλαίσιο, η πόλωση μπορεί να φανεί στις καταστάσεις στο σχολικό περιβάλλον, τις οποίες προκαλούν οι μαθητές για τον ένα ή τον άλλο λόγο και τις οποίες πρέπει να αντιμετωπίσει το προσωπικό του σχολείου. Οι εκπαιδευτικοί έρχονται συχνά αντιμέτωποι με την πόλωση στην τάξη. Η συζήτηση που αποτελεί αντικείμενο αυτής της έρευνας αφορά το πώς μπορούμε να αναπτύξουμε την ευαισθητοποίηση των μαθητών σχετικά με τις επικρατούσες πολώσεις στην πολιτική και την κοινωνία και να τους παρέχουμε βασικές δεξιότητες για να τις αντιμετωπίζουν κριτικά, σε ένα πλαίσιο όπου οι μαθητές θα αισθάνονται όλο και περισσότερο αυτή την πόλωση.

Προτείνουμε να δώσουμε παραδείγματα καλών πρακτικών που μπορούν να ακολουθήσουν οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές, προκειμένου να αποκτήσουν τις απαραίτητες δεξιότητες για να συνειδητοποιήσουν την κοινωνική τριβή και να την αποδεχτούν ως ένα φαινόμενο που εμφανίζεται παντού στον κόσμο και πρέπει να ενσωματωθεί στη ζωή μας. Στο πλαίσιο της αυξανόμενης κοινωνική τριβής, οι εκπαιδευτικοί είναι αυτοί που, μαζί με τον σχολικό σύμβουλο, έχουν καθήκον να αντιμετωπίσουν αυτή την πρόκληση: είναι αυτοί που συναντούν καθημερινά τους μαθητές τους και είναι οι πρώτοι που έρχονται αντιμέτωποι με τις πολωτικές δηλώσεις

¹ https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files/2019-11/ran_polarisation_management_manual_amsterdam_06072017_ro.pdf

τους. Είναι προφανές ότι οι επιπτώσεις της πολιτικής και κοινωνικής κοινωνική τριβής γίνονται αισθητές και στο σχολικό περιβάλλον. Οι μαθητές χρειάζονται επίσης καθοδήγηση για να κατανοήσουν αυτές τις επιπτώσεις ως πραγματικότητες που πρέπει να ενσωματωθούν και να γίνουν αποδεκτές στην καθημερινή ζωή, καθώς δεν μπορούν να αποτραπούν και δεν πρέπει να καταπολεμηθούν.

Στο πλαίσιο του έργου, επιδιώκουμε να εντοπίσουμε τρόπους κατανόησης της δυναμικής της πόλωσης και της μοναδικής της φύσης. Ως εκ τούτου, δημιουργήσαμε μια συλλογή καλών πρακτικών, για να αναπτύξουμε μια στάση που διευκολύνει την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πόλωσης. Καθώς η πόλωση είναι μια πολιτική και κοινωνική διαδικασία, η συνεργασία μεταξύ πολλών μερών είναι απαραίτητη για τη διαχείρισή της. Ο δάσκαλος πρέπει να διαδραματίσει βασικό ρόλο, δημιουργώντας ένα παιδαγωγικό περιβάλλον που προωθεί τον διάλογο, ενδυναμώνει τους μαθητές και συζητάει πραγματικά ζητήματα στην τάξη, ώστε οι μαθητές να συνειδητοποιήσουν τις δικές τους δυνατότητες και τους περιορισμούς.

Προκειμένου οι διαδραστικές δραστηριότητες να θεωρούνται ευχάριστες και, κυρίως, ασφαλείς από όλους τους μαθητές, ο δάσκαλος πρέπει να δημιουργήσει και να διατηρήσει κοινές αξίες στην ομάδα των μαθητών. Αν και είναι προφανές ότι δεν θα μοιράζονται όλοι οι μαθητές αυτές τις αξίες, θα τις σέβονται τουλάχιστον, καθώς αποτελούν κοινωνικό κανόνα της τάξης. Ακολουθώντας τους καθιερωμένους κανόνες, που διευκολύνονται από τον εκπαιδευτικό, οι μαθητές θα μάθουν να ακούν ο ένας τον άλλον, γεγονός που οδηγεί σε αποτελεσματική επικοινωνία που μειώνει τις συγκρούσεις. Από την άλλη πλευρά, ο διάλογος μπορεί να αποτελέσει πρόκληση, καθώς οι εκπαιδευτικοί κάνουν δηλώσεις που μπορούν να δημιουργήσουν ή να ενισχύσουν ορισμένες καταστάσεις. Ο εκπαιδευτικός πρέπει να δείχνει ενσυναίσθηση και κατανόηση, προσφέροντας επιχειρήματα ή λύσεις, αλλά και να αφιερώνει περισσότερο χρόνο για την επίλυση των προβλημάτων. Είναι σημαντικό όλοι οι μαθητές να αισθάνονται ασφαλείς και να υποστηρίζονται και να εμμένουν στην ιδέα του σχηματισμού ομάδας με τον συντονιστή καθηγητή της ομάδας της τάξης.

Δυστυχώς, αυτοί οι καθιερωμένοι κοινοί κοινωνικοί κανόνες και αξίες δεν εφαρμόζονται συνεχώς και η σποραδική αναφορά σε αυτούς καθιστά δύσκολη την τήρησή τους. Επιπλέον, οι συγκρούσεις προκύπτουν όταν υπάρχει κακή επικοινωνία ή δεν υπάρχει πραγματικό ενδιαφέρον για την από κοινού εξεύρεση λύσεων. Όταν εμφανίζεται πόλωση, όλοι οι εκπαιδευτικοί, όχι μόνο ο διευθυντής, έχουν υποχρέωση να την εντοπίσουν και να προσπαθήσουν να συζητήσουν τα αίτια που οδήγησαν σε αυτήν.

Η κοινωνική τριβή δεν υφίσταται μόνο μεταξύ των μαθητών, αλλά και μεταξύ του προσωπικού του σχολείου ή μεταξύ των γονέων. Σε αυτή την περίπτωση, η συμμόρφωση με τους σχολικούς κανόνες και τη δεοντολογία οδηγεί στην ένταξη και την ομαδική εργασία. Σε αυτό το πλαίσιο, ο ρόλος του διευθυντή του σχολείου είναι ουσιαστικός. Ο διευθυντής πρέπει να διαμεσολαβεί στις συγκρούσεις αμέσως μόλις προκύψουν και να

διασφαλίζει, με το προσωπικό του παράδειγμα, την τήρηση των σχολικών πολιτικών. Δεδομένου ότι οι μαθητές είναι ενήλικες, είναι σχετικά εύκολο να οργανωθεί εκπαίδευση σχετικά με την πόλωση προκειμένου να αποκτήσουν δεξιότητες επίλυσης συγκρούσεων. Ένας άλλος τρόπος αποφυγής της πόλωσης στο διδακτικό προσωπικό είναι η εισαγωγή δραστηριοτήτων ομαδικής ανάπτυξης που εξασφαλίζουν στενή σύνδεση μεταξύ των μελών της ομάδας και θέτουν κοινούς στόχους.

Δεν πρέπει να παραμεληθεί η κοινωνική τριβή που δημιουργείται μεταξύ των γονέων εκτός του ίδιου του εκπαιδευτικού ιδρύματος, η οποία όμως επηρεάζει ορατά το κλίμα του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος. Από τη στιγμή που το παιδί εγγράφεται στην προπαρασκευαστική τάξη, οι γονείς διδάσκονται τις αξίες που προωθεί το σχολείο, αλλά εξακολουθούν να υπάρχουν πολλοί γονείς που δεν το γνωρίζουν. Υπάρχει ένα κοινό συμφέρον, το οποίο είναι να παρακινηθεί ο μαθητής να μάθει, παρέχοντας ένα ασφαλές και κατάλληλο περιβάλλον για τις ανάγκες του. Επομένως, μια ισχυρή συνεργασία μεταξύ οικογένειας και σχολείου οδηγεί σε μια αρμονική ανάπτυξη του παιδιού και το βοηθά να κατανοήσει και να αντιμετωπίσει την καθημερινή πραγματικότητα.

Το έργο αποσκοπεί στην ανάπτυξη της ευαισθητοποίησης των μαθητών σχετικά με τις επικρατούσες πολώσεις στην πολιτική και την κοινωνία και στην παροχή βασικών δεξιοτήτων για την κριτική αντιμετώπισή τους. Για να το επιτύχουμε αυτό, σκοπεύουμε στους ακόλουθους στόχους:

- **Ευαισθητοποίηση και εκπαίδευση των μαθητών για την αντιμετώπιση της πόλωσης** στην πολιτική και την κοινωνία
- Να **εμπλακούν οι μαθητές** ως πρεσβευτές μιας ενωμένης Ευρώπης. Για την επίτευξη αυτού του γενικού στόχου, καθορίστηκαν οι ακόλουθοι επιμέρους στόχοι :
 - **Δημιουργία μιας γενικής επισκόπησης της αυξανόμενης πόλωσης στην Ευρώπη** - ιδίως από την οπτική γωνία των ομάδων-στόχων των μαθητών ηλικίας 12-16 ετών και των εκπαιδευτικών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση,
 - **Ανάπτυξη μιας διδακτικής ιδέας** που είναι καινοτόμος και αντανακλά την ομάδα-στόχο και επιτρέπει την παιγνιώδη μάθηση σε διάφορα επίπεδα,
 - **Ανάπτυξη διδακτικού και μαθησιακού υλικού** που αντιμετωπίζει ολιστικά την αυξανόμενη πόλωση στην πολιτική και την κοινωνία. Για το σκοπό αυτό, αναπτύσσεται διδακτικό και μαθησιακό υλικό για την κλασική μάθηση, τη βιωματική μάθηση και την ψηφιακή μάθηση,
 - Εκπαίδευση και ενημέρωση των μαθητών και των εκπαιδευτικών όχι μόνο για την αυξανόμενη πόλωση, αλλά εκπαίδευση των **μαθητών ως πρεσβευτές** κατά των πολωτικών τάσεων, προκειμένου να διαδώσουν το περιεχόμενο και το μήνυμα αυτού του σχεδίου όσο το δυνατόν ευρύτερα,
 - Διευκόλυνση της αμοιβαίας βιωματικής και **οργανωτικής μάθησης** μέσω μιας ζωντανής ανταλλαγής μεταξύ των χωρών του προγράμματος και μεταξύ εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και σχολείων,

- Να ασχοληθούν και να εργαστούν με τα κανάλια **κοινωνικής δικτύωσης** και τη συμβολή τους στην πόλωση από ουδέτερη οπτική γωνία και κυρίως **από την οπτική γωνία των μαθητών**,
- Να οικοδομήσουμε μια **κοινότητα για μια ενωμένη Ευρώπη** μέσω δράσεων από φοιτητές για φοιτητές,
- Να συμπεριληφθούν ενεργά μαθητές με κοινωνικά ή οικονομικά εμπόδια, εκπαιδευτικές δυσκολίες, πολιτισμικές διαφορές ή μεταναστευτικό υπόβαθρο, ώστε να διασφαλίσετε ότι τα αποτελέσματα θα φτάσουν σε όλους τους μαθητές. Η κοινοπραξία θεωρεί ότι είναι απαραίτητο για τη βιώσιμη ειρήνη και συνοχή στην Ευρώπη να αντιμετωπιστούν αποφασιστικά οι όλο και πιο πολωτικές τάσεις. Για το σκοπό αυτό, απευθύνεται σε μια ομάδα-στόχο η οποία, αφενός, είναι η ίδια πολύ ευαίσθητη και, αφετέρου, έχει μεγάλη επιρροή στο περιβάλλον της και στη μελλοντική ανάπτυξη της Ευρώπης.

2.2 Τρέχουσα κατάσταση στις χώρες των Εταίρων του έργου

Το θέμα της κοινωνική τριβής και της πόλωσης ερευνήθηκε από τα σχολεία, τις ΜΚΟ και τα εκπαιδευτικά κέντρα από την Αυστρία, την Κύπρο, την Πορτογαλία και τη Ρουμανία, που συμμετείχαν στην κοινοπραξία αυτή. Κάθε μία από αυτές τις χώρες έχει συγκεκριμένες ιδιαιτερότητες στον τρόπο προσέγγισης του θέματος, όπως φαίνεται παρακάτω:

Αυστρία

Η ερευνητική έκθεση "Συνοχή και διχασμός στην Αυστρία" του Αυστριακού Ταμείου Ένταξης (ÖIF) αναλύει τις απόψεις του αυστριακού πληθυσμού σχετικά με την κοινωνική συνοχή και τις διχαστικές τάσεις. Πολιτικά και κοινωνικά ζητήματα όπως το ζήτημα της μετανάστευσης, το ζήτημα των διακρίσεων ή η εμπιστοσύνη στην πολιτική προκαλούν αποδυνάμωση της αλληλεγγύης. Οι μισοί από τους ερωτηθέντες δήλωσαν ότι ο διαχωρισμός της κοινωνίας στους πολιτικούς πόλους αριστερά και δεξιά έχει αυξηθεί. Η μετανάστευση στην Αυστρία και η αποδοχή των προσφύγων είναι πολύ αμφιλεγόμενη. Λόγω της πανδημίας Corona, η κοινωνία χωρίστηκε σε δύο στρατόπεδα, μεταξύ άλλων και από τις συζητήσεις σχετικά με τον εμβολιασμό.

Περαιτέρω κύρια παραδείγματα πόλωσης είναι τα ίδια με αυτά των περισσότερων άλλων χωρών. Ειδικά το άρθρο του Helms (2017) στο Austrian Journal of Political Science επισημαίνει ότι η πολιτική πόλωση μπορεί να είναι επικίνδυνη για τη δημοκρατία. Στο περιοδικό του Εργατικού Επιμελητηρίου, στο άρθρο του Gunther Tichy (2021), συζητούνται λεπτομερέστερα οι τάσεις πόλωσης των διαφόρων κοινωνικών τάξεων. Η τάση για υψηλότερα προσόντα φέρνει επίσης μαζί της τάσεις πόλωσης.

Πρόσφατα, το Ινστιτούτο V-Dem του Γκέτεμποργκ (2022) υποβάθμισε το δημοκρατικό καθεστώς της Αυστρίας. Αυτό δικαιολογείται από τον περιορισμό των δυνατοτήτων συμμετοχής στις πολιτικές δομές. Το ακόλουθο πρόβλημα της διαφθοράς στην πολιτική

και η ακόλουθη κρίσιμη σχέση μεταξύ πολιτικής και δικαίου οδηγούν σε συζητήσεις, ριζοσπαστικοποίηση και πόλωση. Αυτό επηρεάζει επίσης τα σχολεία και τη σχολική καθημερινότητα, όπου η πόλωση εκδηλώνεται με τη μορφή απογοήτευσης και παραίτησης.

Στην Αυστρία, το πλαίσιο για τη σχολική εκπαίδευση είναι ο νόμος για τη σχολική εκπαίδευση και την παιδεία. Σε ορισμένα σημεία αναφέρεται άμεσα (π.χ. §§ 47, 51, 54, 57α, 62, 63α). Για να διευκρινιστεί τι έχει γραφτεί, παραθέτουμε ορισμένα αποσπάσματα από το κείμενο του νόμου:

- §547 υποστηρίζει ότι ο δάσκαλος πρέπει να χρησιμοποιεί στα μαθήματά του εκπαιδευτικά εργαλεία που δημιουργούν προσωπικότητα και κοινότητα.
- §57α αναφέρει ότι κάθε μαθητής έχει το δικαίωμα να ακούγεται, να κάνει προτάσεις και να εκφράζει απόψεις που γίνονται σεβαστές στην κοινότητα του σχολείου.
- §62 υποστηρίζει ότι οι δάσκαλοι και οι κηδεμόνες πρέπει να ενεργούν ως ομάδα και να συνεργάζονται για την εκπαίδευση και τη διδασκαλία.
- §63α τονίζει ότι τα σχολεία υποχρεούνται να προωθούν και να εδραιώνουν τη σχολική κοινότητα.

Επιπλέον, υπάρχουν λεπτομερή αναλυτικά προγράμματα σπουδών για κάθε μάθημα που οργανώνονται από τον νόμο για την οργάνωση των σχολείων και περιέχουν ρητές απαιτήσεις για δημοκρατική και φιλελεύθερη εκπαίδευση (π.χ. §2). Για παράδειγμα, περιλαμβάνει την υποχρέωση του σχολείου να διαπαιδαγωγεί την ανάπτυξη των μαθητών σύμφωνα με τις ηθικές, θρησκευτικές και κοινωνικές αξίες, καθώς και τις αξίες του αληθινού καθώς και του αγαθού, και να τους υποστηρίζει ατομικά στην ανάπτυξή τους. Οι συγκεκριμένες λεπτομέρειες μπορούν να βρεθούν στα αναλυτικά προγράμματα σπουδών.

Κύπρος

Τα πιο διαδεδομένα παραδείγματα πολώσεων στην κυπριακή κοινωνία αφορούν τη φυλή, το φύλο και τη σεξουαλικότητα. Αν και η Κύπρος είναι μια χώρα παραδοσιακά εξάγει μετανάστες, μόλις πρόσφατα μετατράπηκε σε χώρα υποδοχής μεταναστών. Ο μετασχηματισμός αυτός έγινε με πολύ γρήγορους ρυθμούς: στην Κυπριακή Δημοκρατία (ΚΔ) το επίσημο ποσοστό των μεταναστών εργατών, ως ποσοστό του ενεργού εργατικού δυναμικού, ήταν 2- 2,5% το 1990 και αυξήθηκε σε 5,5% μέχρι το 1993 (Γραφείο Προγραμματισμού 1993).

Στα μέσα του 2019, η Κροατία κατέγραψε 191.900 διεθνείς μετανάστες, το 16% του συνολικού πληθυσμού, με καθαρή μετανάστευση (εκτιμώμενη μεταξύ 2014-2019) 25.000 μεταναστών, εκ των οποίων το 55,6% ήταν γυναίκες και το 44,4% άνδρες. Από αυτούς, η πλειονότητα ήταν ηλικίας 20-64 ετών (80%), ενώ το 10,8% ήταν κάτω των 19 ετών και το 8,8% ήταν άνω των 65 ετών.

Οι γυναίκες μετανάστριες - δηλαδή τα άτομα που βρίσκονται στο σημείο τομής της εθνικότητας/πολιτισμικής ταυτότητας και του φύλου - αντιμετωπίζουν επίσης τον αποκλεισμό και τις διακρίσεις. Στην Κύπρο, οι μετανάστριες και τα νεαρά κορίτσια, σε αρκετές περιπτώσεις, αντιμετωπίζονται ως κατώτερες, κακοποιούνται λεκτικά και μερικές φορές σωματικά και θεωρούνται κατάλληλες μόνο για συγκεκριμένες δουλειές, όπως η καθαριότητα και η φροντίδα. Αυτή η ευρύτερη δημόσια αντίληψη για τις αλλοδαπές γυναίκες εντείνεται από τις προκαθορισμένες κατηγορίες εργασίας που ορίζει το κράτος μέσω των οποίων μπορούν να μεταναστεύσουν και να απασχοληθούν. Η θηλυκοποίηση ολόκληρων τομέων της αγοράς εργασίας έχει ιδιαίτερη σημασία. Οι οικιακοί βοηθοί/βοηθοί αποτελούνται εξ ολοκλήρου από Ασιάτισσες, και κυρίως Φιλιππινέζες, ενώ οι καθαρίστριες είναι και πάλι κυρίως Ασιάτισσες, από τη Σρι Λάνκα και τις Φιλιππίνες. Επιπλέον, οι μετανάστριες στοχοποιούνται ως σεξουαλικά ασύδοτες. Μάλιστα, στην Κύπρο επικρατεί η άποψη ότι οι μετανάστριες, ιδιαίτερα ανατολικοευρωπαϊκής καταγωγής, είναι σεξουαλικά πιο διαθέσιμες από τις Κύπριες γυναίκες.

Όσον αφορά τις γυναίκες μετανάστριες στο σχολείο, ένα σημαντικό ζήτημα που φαίνεται να επηρεάζει τα κορίτσια μετανάστριες στο σχολικό πλαίσιο από την προσχολική έως τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι οι στερεοτυπικές προκαταλήψεις που δημιουργούνται γι' αυτές από τους συμμαθητές τους. Έρευνες έχουν δείξει ότι τα γηγενή παιδιά τείνουν να αντιλαμβάνονται τα παιδιά των μεταναστών με όρους ρατσιστικών κατηγοριών που πολύ συχνά συνδέονται με το είδος της εργασίας και την κοινωνικοοικονομική κατάσταση των γονέων τους. Στη συγκεκριμένη περίπτωση των κοριτσιών μεταναστών, η φυλή διασταυρώνεται με το φύλο για τη διαμόρφωση στερεοτύπων σχετικά με την κατάσταση αυτών των κοριτσιών και τις ικανότητές τους.

Κοινωνικές εντάσεις υπάρχουν επίσης σε σχέση με τη σεξουαλικότητα. Η Κύπρος ήταν από τα τελευταία κράτη μέλη της ΕΕ που αποποινικοποίησαν την ομοφυλοφιλία, το 1998, υπό την πίεση των Βρυξελλών, καθώς ετοιμαζόταν να ενταχθεί στο μπλοκ. Σύμφωνα με δημοσκοπήσεις, η στάση απέναντι στην ομοφυλοφιλία έχει αλλάξει σημαντικά τα τελευταία χρόνια, με πρόσφατες δημοσκοπήσεις να δείχνουν ότι η πλειοψηφία των Κυπρίων υποστηρίζει τη νομική αναγνώριση των ομόφυλων ζευγαριών με τη μορφή πολιτικών ενώσεων. Ωστόσο, ο έμφυτος κοινωνικός συντηρητισμός της κυπριακής κοινωνίας φαίνεται να επικρατεί για τα καλά, όπως δείχνει ένα πρόσφατο γεγονός που σχετίζεται με τα μέσα ενημέρωσης. Τον Δεκέμβριο του 2021, όταν η ελληνική σειρά "Άγριες Μέλισσες" [Agries Melisses] προβλήθηκε από τον ANT1 Κύπρου, μια σκηνή με δύο αρσενικούς χαρακτήρες που φιλιόντουσαν λογοκρίθηκε από την κυπριακή εκπομπή. Σύμφωνα με τον ANT1 Κύπρου, το φιλί λογοκρίθηκε λόγω "νομοθετικής ασάφειας" όσον αφορά τους κανονισμούς ραδιοφωνίας και τηλεόρασης, παρά το γεγονός ότι "δεν υπάρχει καμία γενική κατεύθυνση ή νομοθεσία που να

απαγορεύει τη μετάδοση οποιουδήποτε ΛΟΑΤΚΙ περιεχομένου". Η απόφαση αυτή προκάλεσε επικρίσεις από ακτιβιστές και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, οι οποίοι επεσήμαναν ότι μια βίαιη σκηνή με τον έναν από τους δύο άνδρες να είναι ημίγυμνος, ματωμένος και βασανισμένος από τον πατέρα του φίλου του, έμεινε ανέπαφη στην εκπομπή. Επιπλέον, η μετάδοση της εκπομπής άλλαξε από τις 9:00 μ.μ. στις 10:30 μ.μ., γεγονός που οι ακτιβιστές δηλώνουν ότι δεν είναι τυχαίο.

Η κοινωνικά συντηρητική Ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία, η οποία παραδοσιακά είχε σημαντική επιρροή στην κοινή γνώμη και την πολιτική όσον αφορά τα δικαιώματα των ΛΟΑΤ, ήταν μία από τις κύριες πηγές που προκάλεσαν πόλωση. Το 2019, ένας επίσκοπος της Ρωσικής Εκκλησίας δήλωσε σε μία από μια σειρά ομιλιών που είχαν τιτλοφορηθεί ως "πνευματικές συναντήσεις διαλόγου" ότι "οι ομοφυλόφιλοι άνδρες είναι αναγνωρίσιμοι από "ιδιαιτέρη οσμή"". "Είναι, λένε, ένα πρόβλημα που συνήθως μεταφέρεται στο παιδί από τους γονείς"... και, λένε, συμβαίνει ... όταν οι γονείς [επιδίδονται] σε ερωτικές πράξεις που είναι αφύσικες". Αφηγούμενος την ιστορία ενός αγίου και ενός "όμορφου νεαρού αγοριού", είπε ότι οι ομοφυλόφιλοι άνδρες αναγνωρίζονται αμέσως επειδή αναδίδουν μια "ιδιαιτέρη οσμή". Μια πρόσφατη έκθεση της ακτιβιστικής ομάδας Accept-LGBTI Cyprus διεξήγαγε έρευνα σε περίπου 100 άτομα και αποκάλυψε το εύρος των ευρέως απαξιωμένων πρακτικών που ισχυρίζονται ότι μπορούν να αλλάξουν τον σεξουαλικό προσανατολισμό ή την ταυτότητα φύλου και εξακολουθούν να διεξάγονται στο νησί της Μεσογείου. Η έκθεση σημείωσε ότι ορισμένοι άνθρωποι είχαν αποπειραθεί να αυτοκτονήσουν μετά από τις λεγόμενες θεραπείες, όπως ο εξορκισμός από ιερέα.

Ρατσισμός

Ο νόμος αριθ. 134(I)/2011 (Η καταπολέμηση ορισμένων μορφών και εκφράσεων ρατσισμού και ξενοφοβίας μέσω του ποινικού δικαίου του 2011) ορίζει:

"Το ρατσιστικό κίνητρο για οποιοδήποτε αδίκημα αποτελεί επιβαρυντική περίπτωση. Σύμφωνα με την απόφαση-πλαίσιο και τον νόμο που τη μεταφέρει στο εθνικό δίκαιο, τιμωρείται η ακόλουθη εκ προθέσεως συμπεριφορά: (α) δημόσια υποκίνηση σε βία ή μίσος που στρέφεται κατά μιας ομάδας προσώπων ή ενός μέλους μιας τέτοιας ομάδας που προσδιορίζεται με βάση τη φυλή, το χρώμα, τη θρησκεία, την καταγωγή ή την εθνική ή εθνοτική καταγωγή- (β) η τέλεση μιας πράξης που αναφέρεται στο στοιχείο (α) με δημόσια διάδοση ή διανομή φυλλαδίων, εικόνων ή άλλου υλικού, (γ) δημόσια επιδοκίμασία, άρνηση ή κατάφωρος ευτελισμός των εγκλημάτων γενοκτονίας, των εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας και των εγκλημάτων πολέμου, όπως ορίζονται στα άρθρα 6, 7 και 8 του Καταστατικού του Διακρατικού Ποινικού Δικαστηρίου, που στρέφονται κατά ομάδας προσώπων ή μέλους τέτοιας ομάδας που ορίζεται με βάση τη φυλή, το χρώμα, τη θρησκεία, την καταγωγή ή την εθνική ή εθνοτική καταγωγή, όταν η συμπεριφορά πραγματοποιείται κατά τρόπο που ενδέχεται να υποκινήσει σε βία ή μίσος κατά τέτοιας ομάδας ή μέλους τέτοιας ομάδας, (δ) δημόσια συγχωρώντας, αρνούμενοι ή ευτελίζοντας κατάφωρα τα εγκλήματα που ορίζονται στο άρθρο 6 του Καταστατικού

Χάρτη του Διεθνούς Στρατιωτικού Δικαστηρίου που επισυνάπτεται στη Συμφωνία του Λονδίνου της 8ης Αυγούστου 1945, τα οποία στρέφονται κατά ομάδες προσώπων ή μέλους τέτοιας ομάδας που ορίζεται με βάση τη φυλή, το χρώμα, τη θρησκεία, την καταγωγή ή την εθνική ή εθνοτική καταγωγή, όταν η συμπεριφορά πραγματοποιείται κατά τρόπο που ενδέχεται να υποκινήσει σε βία ή μίσος κατά τέτοιας ομάδας ή μέλους τέτοιας ομάδας. Τα νομικά πρόσωπα ευθύνονται επίσης για τα προαναφερόμενα αδικήματα.

Φύλο

Στο κατεχόμενο κομμάτι της Κύπρου, οι Τουρκοκύπριοι βουλευτές ψήφισαν τροπολογία στις 27 Ιανουαρίου 2014, με την οποία καταργήθηκε νόμος της αποικιοκρατικής εποχής που τιμωρούσε τις ομοφυλοφιλικές πράξεις με φυλάκιση έως και πέντε ετών. Ήταν το τελευταίο έδαφος στην Ευρώπη που αποποινικοποίησε τις σεξουαλικές σχέσεις μεταξύ ενήλικων ανδρών που συναινούν. Με αφορμή την ψηφοφορία, ο Paulo Corte-Real από τη Διεθνή Ένωση Λεσβιών, Ομοφυλοφίλων, Αμφιφυλόφιλων, Τρανς και Ίντερσεξ, μια ομάδα υπεράσπισης των δικαιωμάτων, δήλωσε ότι "χαιρετίζουμε τη σημερινή ψηφοφορία και μπορούμε επιτέλους να αποκαλούμε την Ευρώπη ήπειρο εντελώς απαλλαγμένη από νόμους που ποινικοποιούν την ομοφυλοφιλία".

Σεξουαλικότητα

Παρά τις μακροχρόνιες συντηρητικές αντιλήψεις για τα ΛΟΑΤ άτομα, από τη στιγμή που η Κύπρος επεδίωξε να γίνει μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έπρεπε να αλλάξει τη νομοθεσία της για τα ανθρώπινα δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένων των νόμων της σχετικά με τον σεξουαλικό προσανατολισμό και την ταυτότητα φύλου. Οι λεσβίες, οι ομοφυλόφιλοι, οι αμφιφυλόφιλοι και οι τρανσέξουαλ (ΛΟΑΤ) στην Κύπρο ενδέχεται να αντιμετωπίσουν νομικές προκλήσεις που δεν αντιμετωπίζουν οι μη ΛΟΑΤ κάτοικοι. Τόσο η ανδρική όσο και η γυναικεία σεξουαλική δραστηριότητα του ίδιου φύλου είναι νόμιμη στην Κύπρο από το 1998. Η ισχύουσα νομοθεσία της Κύπρου αναγνωρίζει το γάμο μόνο ως ένωση μεταξύ ενός άνδρα και μιας γυναίκας. Δεν υπάρχει επίσημη αναγνώριση των γάμων μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου. Από το 2015, τα ομόφυλα ζευγάρια έχουν τη δυνατότητα να αναγνωρίσουν τις σχέσεις τους μέσω πολιτικών ενώσεων.

Ωστόσο, ο νόμος φαίνεται να είναι αναποτελεσματικός. Για παράδειγμα, η κυβέρνηση της ΚΔ κατήγγειλε τα σχόλια του Επισκόπου ως "προσβλητικά για την αξιοπρέπεια και την ισότητα των Κυπρίων". Επιπλέον, κατόπιν αιτήματος του γενικού εισαγγελέα του νησιού, οι ερευνητές εξέταζαν αν ο Ελληνοκύπριος ορθόδοξος ιεράρχης, γνωστός ευρέως με το μικρό του όνομα, Νεόφυτος, παραβίασε τους νόμους περί ρητορικής μίσους αφού ισχυρίστηκε ότι η ομοφυλοφιλία μπορεί να μεταδοθεί όταν οι έγκυες γυναίκες κάνουν πρωκτικό σεξ. Ωστόσο, το περιστατικό ξεχάστηκε γρήγορα και ο επίσκοπος δεν διώχθηκε ποτέ.

Πορτογαλία

Η Πορτογαλία έχει καταφύγει σε υπερεθνική στήριξη τρεις φορές από την εμφάνιση της δημοκρατίας: το 1977-79, το 1983-85 και το 2011-14. Οι δύο πρώτες ήταν μια παρέμβαση του ΔΝΤ (Διεθνές Νομισματικό Ταμείο) και η τελευταία ήταν μια παρέμβαση της τρόικας, η οποία περιελάμβανε επίσης την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Στην πραγματικότητα, η πρώτη και η δεύτερη παρέμβαση του ΔΝΤ στην Πορτογαλία πραγματοποιήθηκαν σε μια περίοδο προετοιμασίας για την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα, με τη διαδικασία υποβολής αίτησης ένταξης να διαρκεί από το 1977 έως την ένταξη το 1986. Κατά την τελευταία παρέμβαση, η Πορτογαλία δεν ήταν μόνο ενσωματωμένη στην Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και κράτος-μέλος της Ευρωζώνης, γεγονός που σήμαινε ότι ήταν ιδιαίτερα εκτεθειμένη στην κρίση λόγω των αλληλεξαρτήσεων εντός της Ευρωζώνης.

Δεν υπάρχουν σημαντικοί περιορισμοί στις προσωπικές κοινωνικές ελευθερίες. Η Πορτογαλία νομιμοποίησε τον γάμο μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου το 2010 και επέκτεινε τα δικαιώματα υιοθεσίας στα ζευγάρια του ίδιου φύλου το 2015. Με νόμο του 2018 καταργήθηκε η ανάγκη για τα διαφυλικά άτομα να αποκτήσουν ιατρικό πιστοποιητικό για να αλλάξουν επίσημα το φύλο ή το μικρό τους όνομα. Η ενδοοικογενειακή βία παραμένει πρόβλημα παρά τις κυβερνητικές προσπάθειες που αποσκοπούν στην πρόληψη, την εκπαίδευση και την προστασία των θυμάτων.

Η Πορτογαλία είναι μια σταθερή κοινοβουλευτική δημοκρατία με πολυκομματικό πολιτικό σύστημα και τακτικές μεταβιβάσεις εξουσίας μεταξύ των πολιτικών κομμάτων. Οι πολιτικές ελευθερίες προστατεύονται γενικά. Οι τρέχουσες ανησυχίες περιλαμβάνουν τη διαφθορά, ορισμένους νομικούς περιορισμούς στη δημοσιογραφία, κακές ή καταχρηστικές συνθήκες για τους κρατούμενους και τις επιπτώσεις των φυλετικών διακρίσεων και της ξеноφοβίας.

Σύμφωνα με έρευνα που διεξήχθη τον Ιανουάριο του 2020 σε πορτογαλικά σχολεία από τον καθηγητή Alexandre Henriques, ειδικό στη διαχείριση συγκρούσεων, οι περιπτώσεις απειθαρχίας αρχίζουν να γίνονται ορατές στον 2ο κύκλο (περίπου 34,2%), αλλά τα προβλήματα επιδεινώνονται στον 3ο κύκλο: το 63,2% των περιπτώσεων καταγράφηκε μεταξύ των μαθητών από την 7η έως την 9η τάξη. "Η κοινωνία είναι εξαιρετικά βίαιη και το σχολείο αποτελεί αντανάκλαση της κοινωνίας. Τα παιδιά έρχονται στο σχολείο πιο βίαια και επιθετικά", δήλωσε η δασκάλα Sandra Lourenço.

Εξετάζοντας τις δυσκολίες που προέκυψαν από την πανδημία, η δυσκολία που ήταν άμεσα εμφανής, λόγω της έκτασής της ή των πόρων που κινητοποιήσαν οι κυβερνήσεις, ήταν αυτή της πρόσβασης στην τεχνολογία. *Ωστόσο, άλλες ανησυχίες, συμπεριλαμβανομένης της ευημερίας των παιδιών και των νέων, θεωρήθηκαν ως πρόκληση που έπρεπε να ξεπεραστεί:*

Οι τομείς για τους οποίους οι περισσότεροι θεώρησαν ότι μια εκπαιδευτική απάντηση συνεπάγεται τις περισσότερες προκλήσεις ήταν η διαθεσιμότητα τεχνολογικής

υποδομής, η αντιμετώπιση της συναισθηματικής υγείας των μαθητών, η σωστή ισορροπία μεταξύ ψηφιακών και δραστηριοτήτων χωρίς οθόνη και η διαχείριση της τεχνολογικής υποδομής (Reimers & Schleicher, 2020).

Στην Πορτογαλία, με γνώμονα την επαναλειτουργία των σχολείων και γνωρίζοντας ότι η πανδημία και ο εγκλεισμός επιδείνωσαν τις κοινωνικές ανισότητες, ότι υπήρχε μάθηση που δεν επιτεύχθηκε και μαθητές που δεν είχαν την ευκαιρία να συμβαδίσουν με τους συμμαθητές τους, το Υπουργείο Παιδείας παρέιχε έναν οδικό χάρτη με κατευθυντήριες γραμμές για την ανάκτηση και την εδραίωση της μάθησης καθ' όλη τη διάρκεια του σχολικού έτους 2020/2021 (Αύγουστος 2020). Ομοίως, με την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου αριθ. 53, της 20ής Ιουλίου 2020, η Κυβέρνηση ζήτησε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης Ι.Π. (IAVE, I.P.) μια μελέτη για την αξιολόγηση της ανάπτυξης της μάθησης, που πραγματοποιήθηκε κατά το σχολικό έτος 2019/2020. Καθόρισε επίσης τη δημιουργία μιας ομάδας, η οποία θα είχε ως αποστολή να καθορίσει μια στρατηγική για την καταπολέμηση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου στο πλαίσιο της πανδημίας COVID-19, υπό τον συντονισμό της Γενικής Διεύθυνσης Εκπαίδευσης και Επιστημονικών Στατιστικών (DGEEC).

Στην Πορτογαλία, το νομοθετικό διάταγμα 55/2018 της 6ης Ιουλίου ορίζει το πρόγραμμα σπουδών της βασικής και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και παρέχει τη δυνατότητα εφαρμογής της συνιστώσας "Ιθαγένεια και Ανάπτυξη", ως τομέα εργασίας που υπάρχει στις διάφορες εκπαιδευτικές και επιμορφωτικές προσφορές, με στόχο την άσκηση της ενεργού ιδιότητας του πολίτη, τη δημοκρατική συμμετοχή, σε διαπολιτισμικά πλαίσια ανταλλαγής και συνεργασίας και αντιπαράθεσης ιδεών για τρέχουσες υποθέσεις. Αποτελεί έναν εγκάρσιο τομέα εργασίας, με πειθαρχική συνάρθρωση και διεπιστημονική προσέγγιση. Εναπόκειται σε κάθε σχολείο να εγκρίνει τη στρατηγική του για την Αγωγή του Πολίτη, καθορίζοντας:

- Τους τομείς, τα θέματα και τη μάθηση που πρέπει να αναπτυχθούν σε κάθε κύκλο και έτος της σχολικής εκπαίδευσης,
- Τον τρόπο οργάνωσης της εργασίας,
- Τα έργα που θα αναπτυχθούν από τους μαθητές και θα υλοποιηθούν στην κοινότητα τη μάθηση που θα αναπτυχθεί,
- Τις συμπράξεις που πρέπει να δημιουργηθούν με φορείς της κοινότητας σε μια προοπτική δικτύωσης, με σκοπό την υλοποίηση των έργων,
- Την αξιολόγηση της μάθησης των μαθητών,
- Την αξιολόγηση της στρατηγικής της εκπαίδευσης για το σχολείο της ιθαγένειας.

Θεματικοί τομείς:

- Η ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαίδευσης
- Περιβαλλοντική εκπαίδευση
- Εκπαίδευση των καταναλωτών

- Οικονομική εκπαίδευση
- Διαπολιτισμική εκπαίδευση
- Εκπαίδευση για την ασφάλεια, την άμυνα και την ειρήνη
- Εκπαίδευση για την ισότητα των φύλων
- Εκπαίδευση για τον κίνδυνο
- Εκπαίδευση για την ανάπτυξη
- Εκπαίδευση για την επιχειρηματικότητα
- Εκπαίδευση για εθελοντισμό
- Εκπαίδευση για τα ανθρώπινα δικαιώματα
- Εκπαίδευση για τα μέσα ενημέρωσης
- Εκπαίδευση για την οδική ασφάλεια
- Εκπαίδευση για την υγεία και τη σεξουαλικότητα

Η Αναφορά για την εκπαίδευση στα μέσα ενημέρωσης για την προσχολική εκπαίδευση, την πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση από το 2014 υπογραμμίζει τη σημασία της εκπαίδευσης στα μέσα ενημέρωσης στα σχολεία. Αυτό προκύπτει από το γεγονός ότι τα παιδιά και οι νέοι αποτελούν όλο και περισσότερο καταναλωτές και παραγωγούς των μέσων ενημέρωσης. Επομένως, είναι σημαντικό να τους παρέχουμε γνώσεις και ικανότητες για μια πιο ενημερωμένη κατανάλωση και γνώση, ιδίως αν λάβουμε υπόψη την αυξανόμενη πολυπλοκότητα αυτών των μέσων και τα πλαίσια στα οποία εμφανίζονται και αναπτύσσονται. Το Υπουργείο Παιδείας και Επιστημών συνεργάστηκε με το Κέντρο Μελετών Επικοινωνίας και Κοινωνίας του Πανεπιστημίου του Μίνχο, ένα ίδρυμα με αποδεδειγμένο ερευνητικό έργο στον τομέα αυτό, προετοιμάζοντας αυτό το εργαλείο αναφοράς που θα χρησιμεύσει ως έγγραφο καθοδήγησης για τα σχολεία όσον αφορά την εκπαίδευση στα μέσα ενημέρωσης. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε διάφορα πλαίσια, με προσαρμογές, εν όλω ή εν μέρει.

Ρουμανία

Μια κοινή εκδήλωση στα δημοκρατικά κράτη είναι η πολιτική πόλωση. Αυτό απαιτεί τη μεταρρύθμιση ολόκληρου του συστήματος προκειμένου η κοινωνία να λειτουργεί προς το συμφέρον των πολιτών. Το σημερινό πολιτικό τοπίο εμφανίζεται μετά την επανάσταση του 1989 και την υιοθέτηση του Συντάγματος του 1991, όταν ένα ενιαίο κόμμα, το PCR, μετατράπηκε σε πολλά μεγάλα κόμματα που ακολουθούν διαφορετικές ιδεολογίες: PSD - σοσιαλδημοκρατία, PNL - φιλελευθερισμός και PC - συντηρητισμός. Η ανασύσταση των πολιτικών σχηματισμών πραγματοποιήθηκε έτσι στο φόντο της εξαφάνισης του Κομμουνιστικού Κόμματος: Τα μετακομμουνιστικά κόμματα "προέκυψαν σε μεγάλο βαθμό από ad hoc ομάδες που είναι αξιωματικά και πολιτικά ασυνεπείς, καθοδηγούμενες από τον βολонταρισμό ή τον καιροσκοπισμό περιστασιακών ηγετών, βασισμένες σε ένα συχνά εξαιρετικά στενό, πελατειακό ενδιαφέρον και χαρακτηριζόμενες από έλλειψη πολιτικής κρίσης". Η πολιτική πόλωση εμποδίζει τη Ρουμανία να λάβει μέτρα υπέρ της κοινωνίας, οδηγώντας σε υποβάθμιση

των πολιτιστικών και ηθικών αξιών, αλλά κυρίως των θεμελιωδών δικαιωμάτων των πολιτών, οι οποίοι δεν έχουν ούτε τα μέσα ούτε την ευκαιρία να απελευθερωθούν από την παγίδα της πολιτικής πόλωσης.

Σε ένα πλαίσιο όπου η πολιτική ζωή επιδεινώνεται, όπου η αστάθεια του πολιτικού σκηνικού δεν μπορεί πλέον να επιλυθεί με τη διοργάνωση εκλογών, επειδή αμφισβητείται η ορθότητά τους, προκύπτει η ανησυχία για την άμβλυση, στο πολιτικό, κοινωνικό, εκπαιδευτικό, οικονομικό κ.λπ. επίπεδο, αυτών των πιέσεων που οδηγούν σε αλλαγή της ποιότητας ζωής του πολίτη λόγω της σημαντικής αύξησης των επιπτώσεων της κοινωνικής τριβής.

Νομοθετικό πλαίσιο

- Διάταγμα έκτακτης ανάγκης αριθ. 69/2016 για τη συμπλήρωση του αρ. 84 του Εθνικού Εκπαιδευτικού Νόμου αριθ. 1/2011 και του άρθρου 84 του Νόμου αριθ. 45 του νόμου για τις τοπικές δημόσιες συγκοινωνίες αριθ. 92/2007, καθώς και για την κατάργηση του άρθρου 1 του ν. 15 του κυβερνητικού διατάγματος αριθ. 29/2013 σχετικά με τη ρύθμιση ορισμένων δημοσιονομικών μέτρων,
- Απόφαση αριθ. 829/2002, σχετικά με την έγκριση του Εθνικού Σχεδίου κατά της φτώχειας και την προώθηση της κοινωνικής ένταξης,
- Κυβερνητική απόφαση αριθ. 136/2016 σχετικά με την έγκριση των μεθοδολογικών κανόνων για τον προσδιορισμό του ενιαίου κόστους ανά μαθητή/προσχολική ηλικία και τον καθορισμό της βασικής χρηματοδότησης από τον κρατικό προϋπολογισμό, από τα ποσά που αφαιρούνται από τον ΦΠΑ μέσω των τοπικών προϋπολογισμών, με βάση το ενιαίο κόστος ανά μαθητή/προσχολική ηλικία, για όλα τα παιδιά προσχολικής ηλικίας και τους μαθητές της γενικής υποχρεωτικής ιδιωτικής και ομότιτλης υποχρεωτικής εκπαίδευσης, καθώς και για εκείνους που φοιτούν σε αναγνωρισμένες επαγγελματικές και λυκειακές σχολές, ιδιωτικές και ομότιτλες,
- Νόμος αριθ. 18/1990 για την κύρωση της Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού.
- Νόμος αριθ. 268/2003, για την τροποποίηση και συμπλήρωση του νόμου περί εκπαίδευσης αριθ. 84/1995.

Υπάρχουν ορισμένα παραδείγματα πρακτικών που ενσωματώνουν την πόλωση στη Ρουμανία

- Στρατηγική για τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου στη Ρουμανία, 2015-2010.
- Εθνική στρατηγική για την προστασία και την προώθηση των δικαιωμάτων των παιδιών, 2014-2020.

- Εθνική στρατηγική για την προστασία, την ένταξη και την κοινωνική ενσωμάτωση των ατόμων με αναπηρία, 2014-2020.
- Εθνική στρατηγική για την κοινωνική ένταξη των Ρουμάνων πολιτών Ρομά, 2012-2020

2.3 Πανευρωπαϊκή άποψη

Η κοινωνική τριβή γίνεται όλο και πιο εμφανής στην κοινωνία και στην πολιτική, γεγονός που έχει οδηγήσει αρκετές χώρες να υποστηρίξουν μια αποτελεσματική προσέγγιση του θέματος. Το συμπέρασμα ήταν ότι τα αποτελέσματα της πόλωσης δεν πρέπει να προλαμβάνονται ή να καταπολεμούνται, αλλά μάλλον να συνοδεύονται και να γίνονται αποδεκτά. Στο πλαίσιο αυτό, όλο και περισσότερα κράτη κατέβαλαν προσπάθειες για να προσφέρουν παραδείγματα καλών πρακτικών που βασίζονται στη συνεργασία και τις εταιρικές σχέσεις που απαιτούνται για μια επιτυχημένη προσέγγιση. Το Βέλγιο, η Ολλανδία, η Τουρκία, η Σουηδία, η Ιρλανδία, η Αυστρία και η Νορβηγία προτείνουν μια σειρά από εθνικά προγράμματα που θα βοηθήσουν στην κατανόηση της δυναμικής της πόλωσης και θα βρουν τρόπους να ευαισθητοποιήσουν τους μαθητές σχετικά με τις επιπτώσεις της.

Καθώς το εκπαιδευτικό περιβάλλον βρίσκεται σήμερα αντιμέτωπο με την αυξανόμενη κοινωνική τριβή, οι ειδικοί της εκπαίδευσης σε όλο και περισσότερες χώρες προσπαθούν να βρουν λύσεις σε αυτό, γι' αυτό και προτείνουν αλλαγές στον τρόπο προσέγγισης της κοινωνίας μέσω της ευαισθητοποίησης των μαθητών για την κοινωνική τριβή. Οι πρακτικές αυτές επικεντρώνονται στην ανάπτυξη ομάδων εργασίας για ένα διεπιστημονικό περιβάλλον με τη συμμετοχή εξωτερικών εταίρων, όπως οι τοπικές αρχές ή η κοινοτική αστυνομία, για τη διαμόρφωση θεμάτων που ενδιαφέρουν τους μαθητές και σχετίζονται με την πραγματικότητα που τους περιβάλλει, καθώς και στη δημιουργία εθνικών προγραμμάτων για την πρόληψη των προβλημάτων που προκαλούνται από την κοινωνική τριβή.

Λόγω της αυξανόμενης κοινωνική τριβής, το **Βέλγιο** έχει υιοθετήσει τον διαπολιτισμικό και διαθρησκευτικό διάλογο ως εκπαιδευτική πρακτική, με έμφαση στην ενεργό συμμετοχή των πολιτών.

Το 2016 γνωρίζει μια κορύφωση της κοινωνική τριβής με την απόπειρα πραξικοπήματος **στην Τουρκία**. Με τον σχηματισμό δύο ομάδων υπέρ του Ερντογάν και εκείνων που υποστηρίζουν τον Γκιουλέν, η κυβέρνηση αποφάσισε να πραγματοποιήσει μαθήματα επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών για την αποπολιτισμικότητα και καθιέρωσε μια σχολική ημέρα όπου όλοι οι μαθητές μελετούν την ιστορία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Ως αποτέλεσμα, διαπιστώθηκε ότι οι περισσότεροι μαθητές δεν φοβούνται πλέον τέτοιες καταστάσεις, καθώς οι γνώσεις που απέκτησαν τους δίνουν αυτοπεποίθηση και την ευκαιρία να αντιμετωπίσουν το θέμα αυτό. Από την άλλη πλευρά, οι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν στο πρόγραμμα εμπειριστατωμένης κατάρτισης βρήκαν νέους πόρους για αποτελεσματική επικοινωνία.

Η Σουηδία είναι μια άλλη χώρα με υψηλή κοινωνική τριβή, ιδίως στις φτωχότερες περιοχές των πόλεων. Στην πραγματικότητα, η μεγαλύτερη εθνοτική και πολιτιστική ποικιλομορφία εντοπίζεται στα προάστια, όπου υπάρχει μια παράδοση υποδοχής ανθρώπων με διαφορετικό πολιτιστικό υπόβαθρο, γεγονός που οδηγεί σε έντονες κοινωνικές εντάσεις. Στο πλαίσιο αυτό, το σχολείο αποφάσισε να συνεργαστεί με την αστυνομία για την όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματική επίλυση των συγκρούσεων. Η επικοινωνία λαμβάνει χώρα καθημερινά και βασίζεται σε ένα σύστημα, ένα σύμβολο φωτεινού σηματοδότη, το οποίο έχει σκοπό να περιγράφει το πρόβλημα ανάλογα με τη σοβαρότητά του: πράσινο, κίτρινο ή κόκκινο.

Οι Κάτω Χώρες θέλουν να προωθήσουν την ανεκτικότητα μέσω του προγράμματος "Τολμήστε να είστε γκρι", καθώς υπάρχει μια ανοιχτή σύγκρουση μεταξύ των περισσότερων μετριοπαθών στοχαστών και των ακραίων φωνών. Η εκστρατεία πραγματοποιείται στο διαδίκτυο, μέσω βίντεο και φανταστικών εκστρατειών για μια γκρίζα ιστορία. Εκτός από τις διαδικτυακές δραστηριότητες, οι οποίες αποτελούν τον κύριο στόχο της οργάνωσης, η εκστρατεία διοργανώνει τακτικά τοπικές συζητήσεις και συμμετέχει σε εκδηλώσεις. Η καμπάνια Dare to be Grey διοργανώνει και συμμετέχει ενεργά σε διάφορα εκπαιδευτικά εργαστήρια.

Το οικογενειοκεντρικό πρόγραμμα *Mother School* εφαρμόζεται στην **Αυστρία** για την πρόληψη της ριζοσπαστικοποίησης των νέων. Εις αυτόν τον τρόπο, οι ανήσυχες και ανήσυχες μητέρες που εκθέτουν τα παιδιά τους σε τέτοιες επιρροές αναπτύσσουν τις απαραίτητες δεξιότητες για να αντιδρούν κατάλληλα σε δύσκολες καταστάσεις. Αφιερώνουν χρόνο, ακούνε, κερδίζουν εμπιστοσύνη, συμπάσχουν και προσφέρουν συναισθηματική υποστήριξη. Οι μητέρες χρειάζονται δομική και συναισθηματική υποστήριξη για να επανασυνδεθούν με τα παιδιά τους κατά τη διάρκεια των προκλήσεων της εφηβείας.

Η Ιρλανδία έχει εφαρμόσει ένα σύστημα που ονομάζεται *κύκλοι διαλόγου*, όπου οι άνθρωποι ενθαρρύνονται να έρθουν και να μοιραστούν τις εμπειρίες τους. Αν και πρόκειται για μια χρονοβόρα διαδικασία οικοδόμησης εμπιστοσύνης, περνούν μέσα από μια διαδικασία διαλόγου, όπου πρώτα ακούνε και μετά μιλούν για να προβληματιστούν σχετικά με τις δικές τους εμπειρίες και να μπορέσουν να ενσωματωθούν στην κοινότητα.

Ομοίως, η **Φινλανδία** διοργανώνει *Κοινοτικούς Διαλόγους*, οι οποίοι προωθούν τη συνεργασία μεταξύ των ανθρώπων, των αρχών και των κοινοτήτων και στηρίζουν ιδιαίτερα την οικογένεια. Σε μια συμμετοχική διαδικασία, η αστυνομία, οι κοινωνικές υπηρεσίες και οι υπηρεσίες για τη νεολαία, οι τομείς της εκπαίδευσης και της υγείας, οι

Θρησκευτικές κοινότητες και οι ΜΚΟ καλούνται να αποτρέψουν τον στιγματισμό και να μην "στοχοποιούν" ορισμένες ομάδες.

3 Αντιμετώπιση του θέματος στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση

3.1 Μεθοδολογία συλλογής ποιοτικών δεδομένων

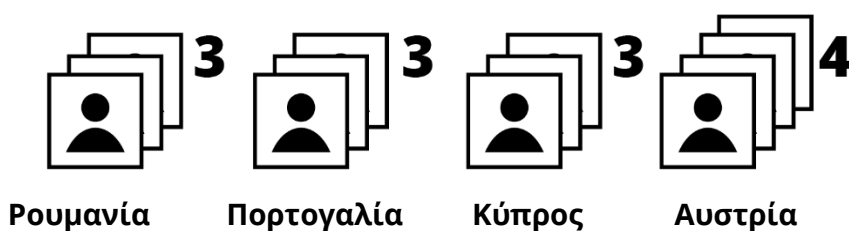
Πραγματοποιήθηκαν συνεντεύξεις με εκπαιδευτικούς σε κάθε χώρα εταίρο του προγράμματος. Οι συνεντεύξεις επέτρεψαν στην εταιρική σχέση να συλλέξει πρακτικές στα σχολεία και να δημιουργήσει μια τυποποιημένη διαδικασία για την ανταλλαγή αυτών των πρακτικών, η οποία γίνεται σε τοπικό και εθνικό επίπεδο για την αντιμετώπιση των πολώσεων και των επιπτώσεών τους, καθώς και για την ενσωμάτωση του θέματος στην τάξη. Η ανάλυση των συνεντεύξεων χρησίμευσε ως σημείο αναφοράς για την ανάπτυξη μιας έκθεσης που περιλαμβάνει τις τρέχουσες πρακτικές ανά χώρα με συστάσεις για τις επόμενες δραστηριότητες του έργου, καθώς και ορισμένες συστάσεις πολιτικής για την άσκηση επιρροής στους φορείς χάραξης πολιτικής και την ποιότητα και την ισότητα των σχολείων. Σκοπός των συνεντεύξεων ήταν να βρεθούν, να μοιραστούν και να μεταφερθούν πρακτικές που έχουν θετικό αντίκτυπο στην αντιμετώπιση της πόλωσης στα σχολεία. Στόχος ήταν η συλλογή δεδομένων όχι μόνο από το σχολείο των εταίρων αλλά και από άλλα σχολεία της περιοχής.

Ο επικεφαλής του αποτελέσματος παρείχε ένα πρότυπο συνέντευξης στα αγγλικά. Κάθε εταίρος μπορούσε να μεταφράσει τη συνέντευξη στη δική του γλώσσα ή να τη χρησιμοποιήσει στα αγγλικά και να την εφαρμόσει στα τοπικά του σχολεία. Τα δεδομένα θα μπορούσαν να συλλεχθούν σε ηλεκτρονική μορφή (αποστολή μιας ηλεκτρονικής φόρμας στους συμμετέχοντες, π.χ. μέσω Google forms), συνεντεύξεις πρόσωπο με πρόσωπο και συνεντεύξεις μέσω τηλεφώνου ή Skype, Zoom κ.λπ.

3.2 Αποτελέσματα των συνεντεύξεων με τους εκπαιδευτικούς

Λαμβάνοντας υπόψη τη δυσκολία του θέματος (πόλωση) και τον συναισθηματικό αντίκτυπο της παρατήρησης και της ενσωμάτωσης του θέματος στην καθημερινή σχολική ζωή, θεωρούμε ότι η δευτεροβάθμια εκπαίδευση μπορεί να συνεισφέρει πολύτιμα, αν κατανοήσει καλά τον ορισμό και τις πτυχές του θέματος αυτού.

Άτομα που πήραν συνέντευξη ανά χώρα εταίρο

Κατά την ανάλυση των ερωτήσεων συνέντευξης προέκυψαν τα ακόλουθα αποτελέσματα:

1. Πώς εκδηλώνεται η πόλωση στο σχολείο σας;

Οι απαντήσεις σε αυτή την ερώτηση καλύπτουν όλα τα επίπεδα: από "καμία πόλωση" έως την πόλωση των ενηλίκων ή των συνομηλίκων όσον αφορά τη λογοδοσία, την αξιολόγηση, τον ρατσισμό, τον εκφοβισμό.

Η πόλωση είναι εμφανής όσον αφορά την οικονομική κατάσταση, τις πολιτισμικές/θρησκευτικές προκαταλήψεις, τα στερεότυπα που σχετίζονται με την αξιολόγηση και την τεχνολογία, η μέτρηση των σημαντικών στοιχείων θα πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα και όχι η μέτρηση των μετρήσιμων στοιχείων.

Υπάρχει επίσης μια πόλωση όσον αφορά τη δύναμη του σχολείου, η οποία αποδίδει μεγάλη σημασία και συντριπτική επιβάρυνση στο σχολείο και το προσωπικό του για την αντιμετώπιση θεμάτων όπως η διατροφή, η υγεία και οι οικονομικές πτυχές. Το σχολείο είναι βέβαια υπεύθυνο για την επίτευξη αλλαγών, αλλά αυτό πρέπει να γίνει μέσα σε λογικά πλαίσια.

Οι μαθητές με υψηλές βαθμολογίες αναπτύσσουν φιλο-σχολικές στάσεις και συμπεριφορές, ενώ οι μαθητές με χαμηλές βαθμολογίες απορρίπτουν το σχολείο. Η πόλωση είναι εμφανής στις στάσεις και τις αξίες των μαθητών σε σύγκριση με τις στάσεις

που αντιπροσωπεύει το σχολείο. Οι μαθητές δεν έχουν σχέδιο ζωής, τους λείπουν οι προοπτικές ζωής και αυτό δημιουργεί μεγάλη διαφορά μεταξύ τους.

2. Σε ποια σχολικά μαθήματα εξετάζεται το θέμα της κοινωνική τριβής;

Όταν αναλύσαμε τις απαντήσεις, παρατηρήσαμε ότι περιπτώσεις κοινωνική τριβής μπορούν να εμφανιστούν σε όλα τα σχολικά μαθήματα. Επομένως, υπάρχουν πτυχές της κοινωνική τριβής στις κοινωνικές σπουδές, στις ξένες γλώσσες, αλλά και στα μαθηματικά ή στις φυσικές επιστήμες. Αυτή η πτυχή δεν φάνηκε να είναι σχετική με την κοινωνική τριβή.

3. Σε ποιο βαθμό προκύπτει το θέμα της κοινωνική τριβής στα σχολικά προγράμματα σπουδών της χώρας σας;

Οι περισσότερες απαντήσεις επισημαίνουν ότι δεν υπάρχει ή υπάρχει πολύ μικρό ενδιαφέρον για το θέμα στα σχολικά προγράμματα σπουδών. Έτσι, επτά απαντήσεις αρνούνται την επανεισαγωγή του θέματος αυτού στα σχολικά προγράμματα σπουδών και οι υπόλοιπες απαντήσεις τονίζουν την έλλειψη εμφανούς εστίασης στο θέμα αυτό. Μόνο τέσσερις απαντήσεις αναφέρονται σε συγκεκριμένους τομείς των αναλυτικών προγραμμάτων που ασχολούνται με πτυχές της πόλωσης: η χρήση προσαρμοσμένων αναλυτικών προγραμμάτων, η πρόληψη της βίας, η συμπερίληψη ορισμένων στοιχείων κοινωνικής μάθησης και η χρήση όχι συγκεκριμένου περιεχομένου αλλά συγκεκριμένων προοπτικών/στάσεων στην αντιμετώπιση των πτυχών της πόλωσης.

4. Με ποιον μιλούν οι μαθητές για τη στάση τους;

Η πρώτη επιλογή για τους μαθητές είναι να μιλήσουν για την κοινωνική τριβή μεταξύ τους και στη συνέχεια με τους δασκάλους που εμπιστεύονται ή τους καθηγητές τους. Ορισμένες απαντήσεις αναφέρουν τον δάσκαλο της τάξης, τον σύμβουλο ή τον διευθυντή. Ως παρατήρηση, μπορούμε να πούμε ότι ο καλύτερος τρόπος για την ενσωμάτωση των πτυχών της πόλωσης στο σχολείο είναι η υιοθέτηση της μάθησης μεταξύ ομοτίμων με βάση συγκεκριμένους και σαφείς κανόνες που προέρχονται από την αξιολόγηση του προγράμματος σπουδών για την κοινωνική και πολιτική πόλωση.

5. Βλέπετε αποτελέσματα της κοινωνική τριβής (βία, εκφοβισμός και εγκατάλειψη του σχολείου);

Με εξαίρεση μια απάντηση που αναφέρει ότι δεν υπάρχουν πολλές επιπτώσεις της κοινωνική τριβής στο σχολείο, όλες οι άλλες απαντήσεις επιβεβαιώνουν την ορατότητα των επιπτώσεων της κοινωνική τριβής: εκφοβισμός, βία, mobbing, εγκατάλειψη του σχολείου. Η συχνότητα και η ένταση αυτών των επιπτώσεων διαφέρουν από σχολείο σε σχολείο (από "σποραδικά, όχι εξαιρετικά υψηλές", έως "συχνά").

a. Αν ναι, ποια από αυτά ισχύουν στο σχολείο σας;

Οι τύποι πόλωσης καλύπτουν τομείς όπως: οικονομικές πτυχές, απόδοση, λογοδοσία, ίση μεταχείριση στον εργασιακό χώρο. Οι πτυχές που αναφέρθηκαν ήταν: βία, εκφοβισμός, σχολικό άγχος, σχολική άρνηση, εγκατάλειψη του σχολείου, προσβολές, διαδικτυακός εκφοβισμός. Αναφέρθηκαν επίσης πτυχές που σχετίζονται με εθνοτικές, πολιτιστικές και θρησκευτικές διαφορές που γίνονται φαινόμενα πόλωσης. Εξηγήθηκε ότι ο ανταγωνισμός είναι φυσικός και η συνεργασία απαιτεί "δουλειά". Αναφέρθηκε, λοιπόν, ότι η πόλωση εμφανίζεται ως "φυσική" τάση, ιδίως για τους νέους εφήβους που υιοθετούν την οπτική των ενηλίκων σχετικά με τον ανταγωνισμό και τη διαφοροποιημένη πρόσβαση στους πόρους.

6. Τι είδους πόλωση διαπιστώνετε; Πού την παρατηρείτε; (Εισόδημα, επιτεύγματα, τεχνολογία, αξιολόγηση)

Όψεις της πόλωσης υπάρχουν σε όλους τους υποδειγματικούς τομείς που αναφέρθηκαν. Στο εισόδημα υπάρχει διαφοροποίηση μεταξύ ανδρών και γυναικών και στην ισότητα των εργαζομένων γενικά.

Ορισμένοι μαθητές δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να συμμετέχουν σε σχολικές εκδηλώσεις ή να αγοράζουν επώνυμα ρούχα.

Υπάρχουν δυσκολίες στην πρόσβαση σε πόρους σε όλους τους σχολικούς τομείς τόσο για τους μαθητές όσο και για τους εκπαιδευτικούς (χαμηλά όρια σε ορισμένες χώρες). Η εγκατάλειψη του σχολείου εξακολουθεί να αποτελεί μείζον πρόβλημα για τα παιδιά στις αγροτικές περιοχές. Υπάρχουν επίσης διάφορα ζητήματα που σχετίζονται με τις δυνατότητές τους να πάνε στο σχολείο, εάν ζουν σε μεγάλη απόσταση από το σχολείο. Εξετάζοντας τη ζωή από το επίπεδο της επιβίωσης, υπάρχουν επίσης περιορισμοί όσον αφορά τους στόχους ζωής ή τις στρατηγικές για την επίτευξη μιας καλύτερης κοινωνικής θέσης.

Όσον αφορά την αξιολόγηση, υπήρξε αυξημένο ενδιαφέρον για την κάλυψη των κενών που έχουν ορισμένοι μαθητές: αποκατάσταση των πιο εξασθενημένων δεξιοτήτων,

επένδυση στην κοινωνική και συναισθηματική ευημερία, ενδυνάμωση μέσω της ενίσχυσης των πόρων και των μέσων, και όχι μόνο αυτό.

Φυσικά, υπάρχουν ανισότητες όσον αφορά την πρόσβαση σε όλους τους πόρους για τους μαθητές με χαμηλό εισόδημα, και αυτό δυστυχώς οδηγεί σε χαμηλή αυτοεκτίμηση και κακές επιλογές για την εύρεση του καλύτερου σχολείου και της καλύτερης σταδιοδρομίας.

7. Ποιο είναι το πρώτο παράδειγμα που σας έρχεται στο μυαλό;

Στην πραγματικότητα, υπάρχουν συγκεκριμένες πτυχές της σχολικής ζωής που μπορούν να αποτελέσουν έναυσμα για την ανάπτυξη τάσεων πόλωσης (η αποτυχία της κυβέρνησης να αντιμετωπίσει τη φτώχεια, οι κοινωνικές συγκρούσεις, η άνιση πρόσβαση στους πόρους) - όλες αυτές οι πτυχές επηρεάζουν το σχολείο ως εθνικό θεσμό και προσθέτουν πτυχές της πνευματικής επίδοσης. Στις συνεντεύξεις, αναφέρθηκαν ειδικότερα οι ακόλουθοι τομείς στους οποίους μπορεί να εκδηλωθεί η πόλωση:

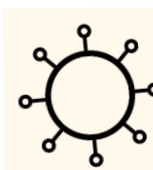
Εκφοβισμός

Άνιση
μεταχείριση

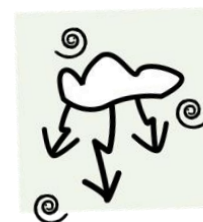
Μη αποδοχή άλλων
εθνικοτήτων

COVID-19

Βαθμολόγηση

Κοινωνικά
προβλήματα

8. Τι πιστεύετε ότι μπορείτε να κάνετε για να μειώσετε την πόλωση στην τάξη;

Αναφέρετε παραδείγματα.

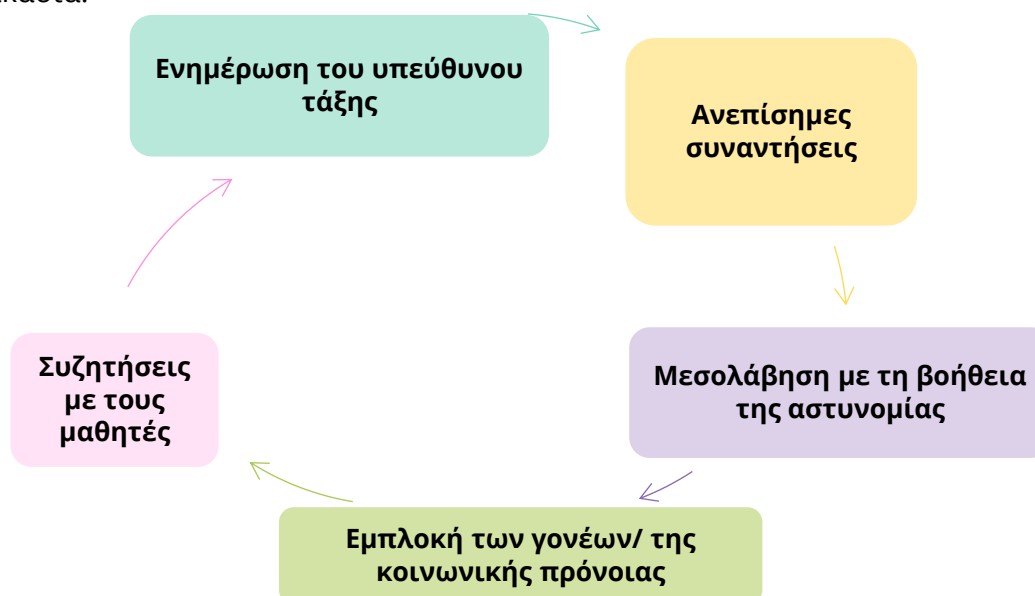

Για τη μείωση του επιπέδου πόλωσης, η έμφαση δίνεται στις επικοινωνιακές δεξιότητες, στην προώθηση μιας υγιούς οργανωτικής κουλτούρας και στη δημιουργία βέλτιστων

πρακτικών.

9. Ποια ατομικά/συλλογικά μέτρα έχετε λάβει για τη μείωσή των φαινομένων πόλωσης στη τάξη; (Συζητήσεις με επικεφαλής εκπαιδευτικό, σχολικό σύμβουλο)

Υπάρχουν ατομικά και συλλογικά μέτρα που εφιστούν την προσοχή στην αναγκαιότητα μιας συνεχούς και καλής επικοινωνίας μεταξύ όλων όσοι εμπλέκονται στην εκπαιδευτική διαδικασία.

10. Μπορείτε να αναφέρετε ένα νόμο/πρόγραμμα για την πρόληψη και την καταπολέμηση των πολώσεων;

Υπάρχουν τέσσερις απαντήσεις που δηλώνουν ότι δεν γνωρίζουν κάποιο πρόγραμμα πρόληψης της πόλωσης και κάποιες απαντήσεις που αναφέρθηκαν: "Πρόληψη της βίας" στο σχολείο, Εθνικό πρόγραμμα πρόληψης της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου, Ο εκπαιδευτικός νόμος, Δημιουργία λεσχών στο σχολείο, Εθνικό σχέδιο ανάγνωσης, Το νέο στάδιο του PNL για την περίοδο 2017-2027 (PNL 2027), Εθνική στρατηγική για την εκπαίδευση του πολίτη (ENEC), Πρόγραμμα Erasmus+ Youth2Unite.

11. Εφαρμόζονται τέτοιες πρακτικές στο επίπεδο του εκπαιδευτικού ιδρύματος στο οποίο είστε μέλος; (Πρόληψη και έλεγχος)

Στο επίπεδο της πρόληψης, οι απαντήσεις κυμαίνονται από "καθόλου πρόληψη" (3), έως "καμία απάντηση" και "πολύ": Υπάρχει μεγάλο άνοιγμα για την άμβλυνση της πόλωσης (προμήθεια όλων των μειονεκτούντων μαθητών με υπολογιστές κατά την περίοδο Covid). Υπάρχει μεγάλο άνοιγμα στην καινοτομία, για παράδειγμα με την εφαρμογή

λεσχών (θεατρική λέσχη, πράσινη δέσμευση, λέσχη φιλοσοφίας), στην ιδιότητα του πολίτη (πρόληψη της επιθετικότητας, προώθηση της υγιούς συνύπαρξης, ασφάλεια στον κυβερνοχώρο), μέτρα πρόληψης και ελέγχου, που προέρχονται κυρίως από τις κατευθυντήριες γραμμές του διευθυντή σε επικοινωνία με τον σχολικό σύμβουλο και τον αναπληρωτή διευθυντή, προληπτικά μέτρα και προληπτική δράση, αλλά θα μπορούσαμε να κάνουμε περισσότερα και να έχουμε μια πιο εξειδικευμένη στρατηγική.

12. Ποια από τις δραστηριότητες που είναι αφιερωμένες στη μείωση του επιπέδου πόλωσης θα ανταποκρινόταν καλύτερα στις ανάγκες των μαθητών του σχολείου σας;

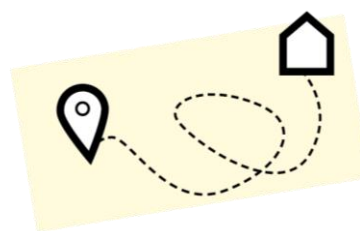

Από τις απαντήσεις που λάβαμε, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι υπάρχουν ορισμένες καλές πρακτικές όσον αφορά τις δραστηριότητες που συμβάλλουν στη μείωση του επιπέδου πόλωσης:

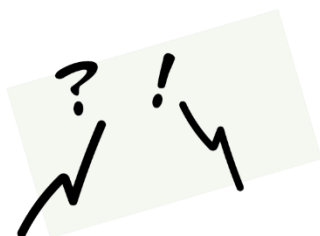
Αίτηση στήριξης

από άτομα που αντιστοιχούν σε αυτή την προβληματική περιοχή

Κοινές εκδρομές

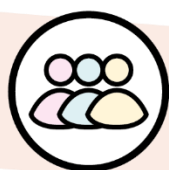
για την ενίσχυση της κοινότητας της τάξης, ανοιχτή συζήτηση με τη συμμετοχή της κοινωνικής εργασίας του σχολείου και του δασκάλου της τάξης

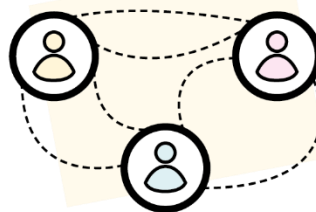
Συνάντηση με οικογένειες, αριθμός έκτακτης ανάγκης, συμβουλευτική για τις οικογένειες

Ειδικά σχεδιασμένα μαθήματα & προσκεκλημένοι ομιλητές

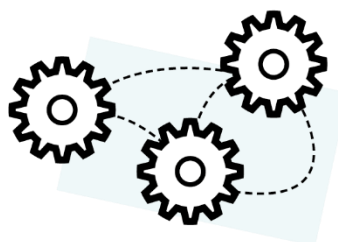
Δραστηριότητες συνεργασίας
κοινά σχέδια όπου οι μαθητές
και οι εκπαιδευτικοί θα δώσουν
τον καλύτερό τους εαυτό

**Δραστηριότητες που ευνοούν την
αλληλεπίδραση των μαθητών**
και διεγείρουν συζητήσεις για
διάφορα θέματα

**Μια νέα ματιά στο πρόγραμμα
σπουδών**
Τι κενά έχει και πώς μπορούμε να
το βελτιώσουμε;

**Συνεργατικά σχέδια και ενθάρρυνση
δραστηριοτήτων κοινότητας-
οικογένειας/γονέων** εντός του σχολείου,
ώστε να ευαισθητοποιηθούν σε τοπικό
επίπεδο και να επιτραπεί η σύνδεση, η
δημιουργία κοινότητας και οι οικογένειες
που
προέρχονται από διαφορετικά πολιτιστικά
και άλλα υπόβαθρα να έχουν φωνή και να
ανατρέψουν τα στερεότυπα που μπορεί να
έχουν άλλες οικογένειες, μαθητές και
διδασκτικό προσωπικό.

13. Διαθέτει το σχολείο σας στρατηγική για την αντιμετώπιση των πολώσεων;

Από τις απαντήσεις που λάβαμε, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι υπάρχουν ορισμένες καλές πρακτικές όσον αφορά τις δραστηριότητες για τη μείωση του επιπέδου πόλωσης. Για παράδειγμα, ένας **εκπαιδευτικός θα μπορούσε να εκπαιδευτεί** για το σκοπό αυτό και να προσφέρει υποστήριξη και βοήθεια σε διάφορες προβληματικές καταστάσεις. Εκτός από τους επαγγελματικούς μηχανισμούς, όπως η περαιτέρω κατάρτιση, **μια ομάδα ψυχολόγων, εκπαιδευτικών συμβούλων, σχολικών ιερέων** κ.λπ. θα μπορούσε

επίσης να αποτελέσει μια αποτελεσματική στρατηγική. Μια άλλη στρατηγική που αναφέρθηκε είναι η **δυνατότητα των μαθητών να μιλήσουν σε άτομα της εμπιστοσύνης τους, π.χ. σε** καθηγητές-συνδέσμους ή σε σχολικούς κοινωνικούς λειτουργούς. Η προσφορά **εργαστηρίων για τους μαθητές για** την αντιμετώπιση του θέματος αποτελεί επίσης μεγάλη υποστήριξη. Ένα άλλο παράδειγμα είναι τα **σχολικά προγράμματα** - ένας εκπαιδευτικός που πήρε συνέντευξη ανέφερε εκπαιδευτικά προγράμματα που προωθούν την πολυπολιτισμικότητα, τις δημοκρατικές αντιλήψεις, τις εκπαιδευτικές ανισότητες και τη μείωση των απουσιών και της εγκατάλειψης του σχολείου. Αναφέρθηκε επίσης αρκετές φορές ότι μια **κοινή συνεχής συζήτηση** είναι το πιο σημαντικό πράγμα, ώστε οι εκπαιδευτικοί να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν την πόλωση ατομικά.

" Έχουμε μια γενική οδηγία και πολιτική, αλλά όχι κάτι σαν ένα οριστικό μανιφέστο. Μερικές φορές αναλαμβάνουμε πρωτοβουλίες, και γενικά, λαμβάνουμε προληπτικά μέτρα, προσπαθούμε να λειτουργούμε προληπτικά, με τακτικές συναντήσεις του προσωπικού όπου τίθεται το θέμα και προσπαθούμε να το αντιμετωπίσουμε προληπτικά, μέσω της διοργάνωσης πολιτιστικών εκδηλώσεων, προσπαθούμε επίσης να εμπλέξουμε την αλληλεπίδραση και τη συνεργασία μεταξύ των μαθητών διαφορετικών τάξεων και τάξεων, καθοδηγώντας τους εκπαιδευτικούς κυρίως, πώς να αντιδρούν σε ορισμένα περιστατικά "

Συνέντευξη με δάσκαλο

3.3 Συμπέρασμα των συνεντεύξεων

Οι απαντήσεις προσέφεραν μια ευρεία εικόνα του θέματος και τη δυνατότητα μιας βαθύτερης ανάλυσης των εργαλείων και των στρατηγικών που απαιτούνται για μια καλή ενσωμάτωση της κοινωνικής και πολιτικής πόλωσης στις σχολικές δραστηριότητες (αναλυτικά προγράμματα, συμμετέχοντες/μαθητές, εκπαιδευτικοί, ενδιαφερόμενοι, κοινότητα), δομημένες παρεμβάσεις ή τη διδασκαλία συγκεκριμένων στάσεων σε μαθητές, εκπαιδευτικούς, γονείς και την κοινότητα.

Αυστρία - Οι απαντήσεις προέρχονται από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Οι κύριες επιπτώσεις της πόλωσης είναι ο εκφοβισμός, τα ρατσιστικά σχόλια, η βία, η εγκατάλειψη του σχολείου, το σχολικό άγχος και η σχολική άρνηση. Αυτά μπορούν να παρατηρηθούν στις κοινωνικές σπουδές, τη Βιολογία και τα Γερμανικά. Οι μαθητές μπορούν να απευθυνθούν στους καθηγητές που εμπιστεύονται ο ένας στον άλλον και στους γονείς τους, και αν η κατάσταση γίνει πιο περίπλοκη, μπορούν να απευθυνθούν σε εξειδικευμένους εμπειρογνώμονες. Οι παρεμβάσεις πραγματοποιούνται το συντομότερο δυνατό με τη μορφή συζητήσεων, συναντήσεων, ασκήσεων και εκδρομών όπου οι μαθητές εργάζονται από κοινού. Υπάρχουν κάποιες στρατηγικές σχετικά με την

πόλωση και προσλαμβάνονται εκπαιδευμένα άτομα για να εκπαιδεύσουν τους εκπαιδευτικούς σε αυτό το θέμα.

Κύπρος - Στο δημοτικό σχολείο, η πόλωση δεν αντιμετωπίζεται με κατάλληλο τρόπο και δεν εμφανίζεται ως υποχρεωτικό θέμα στα προγράμματα σπουδών. Οι μαθητές μιλούν στον δάσκαλο της τάξης τους ή στον σύμβουλό τους για τον εκφοβισμό και τη βία ως επιπτώσεις των αντιληπτών διαφορών στον οικονομικό τομέα, των πολιτιστικών και θρησκευτικών προκαταλήψεων ή των ανισοτήτων στη χρήση των τεχνολογικών πόρων. Υπάρχουν επίσης επιπτώσεις της πόλωσης που εμφανίζονται στην αξιολόγηση και την εξουσία του σχολείου.

Οι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν ομαδικές δραστηριότητες, συζητήσεις και περιοδικές συναντήσεις μεταξύ του διευθυντή, των εκπαιδευτικών και του συμβούλου. Στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, οι πτυχές της πόλωσης είναι εμφανείς στις ξένες γλώσσες, τις κοινωνικές σπουδές, την ιστορία, τον τρόπο που βλέπουν ή τις διαφορετικές κοινωνικές κατηγορίες και τη φτώχεια.

Πορτογαλία - Οι απαντήσεις της έρευνας συλλέχθηκαν από σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Η πόλωση είναι εμφανής στις αξίες και τις στάσεις των μαθητών, στον τρόπο με τον οποίο βλέπουν τους εκπαιδευτικούς πόλους - κανονική ή επαγγελματική εκπαίδευση - και στον τρόπο με τον οποίο το σχολείο βλέπει τον εαυτό του, λαμβάνοντας υπόψη τις κοινωνικές ανισότητες. Αυτά είναι εμφανή στα μαθήματα κοινωνικών σπουδών καθώς και στην Ιστορία, τη Γεωγραφία και τις ξένες γλώσσες. Τα προγράμματα σπουδών προσφέρουν έναν στόχο στα μαθήματα σχετικά με την πόλωση.

Οι μαθητές μπορούν να μιλήσουν στον έμπιστο δάσκαλο, τον σύμβουλο ή τον διευθυντή του σχολείου τους για τον εκφοβισμό, τον διαδικτυακό εκφοβισμό, τη βία και την εγκατάλειψη. Ως παρεμβάσεις χρησιμοποιούνται ανεπίσημες συναντήσεις, συζητήσεις στο τέλος των μαθημάτων και μεθοδολογία σε περιβάλλοντα Σωκράτη.

Υπάρχει μεγάλο άνοιγμα στη συνεργασία και την αλληλεπίδραση μεταξύ των μαθητών και τα σχολεία έχουν εκπαιδευτικά προγράμματα που προτάσσουν την πολυπολιτισμικότητα, τη δημοκρατία, την ποικιλομορφία και την καινοτομία.

Ρουμανία - Οι απαντήσεις είναι από το γυμνάσιο. Υπάρχουν πτυχές της κοινωνική τριβής όσον αφορά τη θέση του σχολείου (αστικό/αγροτικό), τη λογοδοσία, την εξουσία/τα όρια του σχολείου και το επίπεδο αξιολόγησης. Οι πτυχές αυτές ήταν ορατές στα μαθήματα των κοινωνικών σπουδών, των μαθηματικών και της λογοτεχνίας. Χρησιμοποιήθηκαν προσαρμοσμένα προγράμματα σπουδών. Οι μαθητές μπορούν να μιλήσουν στους καθηγητές της εμπιστοσύνης τους, στον καθηγητή της τάξης και στον σύμβουλο για τον εκφοβισμό, τη βία και την εγκατάλειψη του σχολείου ως επιπτώσεις των κοινωνικών προβλημάτων στην οικογένεια. Οι παρεμβάσεις περιλαμβάνουν τα ακόλουθα: Δημιουργία μαθημάτων και υλικών, τα οποία μπορούν να βοηθήσουν, διάφορα προγράμματα και περισσότερος χρόνος συμβουλευτικής. Στη Ρουμανία, υπάρχει επίσης ενδιαφέρον για τη δημιουργία μιας στρατηγικής πρόληψης βασισμένης στη συνεργασία.

Το σχολείο προσφέρει τις συνθήκες για μια σταθερή γνωστική κοινότητα που βασίζεται στην εξουσία του δασκάλου. Αυτή μπορεί να είναι η φωλιά για την ανάπτυξη της ψευδαισθητικής βαθύτητας. Η στάση που απαιτείται είναι αυτή της αμφισβήτησης των λόγων, της παρακολούθησης των αιτιών και των συνεπειών τους, ώστε να αποκατασταθεί η σύνδεση με την πραγματικότητα. (Δεν ακολουθούμε αξιώματα αλλά πραγματικές διαδικασίες.) Υπάρχουν πραγματικά επικίνδυνες συνέπειες της πόλωσης, αλλά υπάρχουν επίσης πολλά μέσα για να αναγνωρίσουμε, να αναλύσουμε και να ενσωματώσουμε τις στάσεις πάνω στο θέμα αυτό.

Ακόμη και αν δεν υπάρχουν ακόμη δομημένες στρατηγικές, υπάρχει μια καλή αίσθηση του πώς να αντιμετωπιστεί η κατάσταση σε πολλά σχολεία, σε κάθε σχολικό αντικείμενο, για κάθε παιδί, για κάθε εκπαιδευτικό, για τους γονείς και για κάθε μέλος της κοινωνίας.

4 Παραδείγματα καλής πρακτικής: Αρχικές ιδέες για το πώς μπορεί να ενσωματωθεί το θέμα της αυξανόμενης πόλωσης στη διδασκαλία

4.1 Μεθοδολογική προσέγγιση

Το αποτέλεσμα του εγγράφου "Σκεφτείτε για την πόλωση!" αποσκοπεί στη διερεύνηση του προβλήματος από τη σκοπιά των ομάδων-στόχων, ώστε να μάθουμε για την ευαισθητοποίηση του προβλήματος και τις απαιτήσεις για λύσεις. Η έρευνα και οι καλές πρακτικές αποτελούν τη βάση για περαιτέρω λύσεις και παρέχουν μια επισκόπηση των διαφορών ανά χώρα.

Η έρευνα επιτρέπει στη σύμπραξη να μελετήσει τον τρέχοντα χειρισμό των πολώσεων, το παρελθόν και τη μελλοντική εξέλιξη των πολωτικών τάσεων και δράσεων, καθώς και τις επιπτώσεις τους. Το θέμα της αυξανόμενης πόλωσης αντιμετωπίζεται σε γενικές γραμμές και η έμφαση δίνεται στον τρόπο με τον οποίο το θέμα αντιμετωπίζεται στην τάξη. Η παρούσα έκθεση αντικατοπτρίζει τον χειρισμό της αυξανόμενης πόλωσης στην πολιτική και την κοινωνία στις χώρες εταίρους και στην ΕΕ συνολικά.

Κάθε εταίρος διεξήγαγε επιτόπια έρευνα για να παράσχει μια εθνική εικόνα όσον αφορά το πλαίσιο, δηλαδή την εκπαιδευτική πολιτική, τη νομοθεσία και τις ορθές πρακτικές που σχετίζονται με την αυξανόμενη πόλωση στα σχολεία. Ο επικεφαλής του αποτελέσματος παρείχε ένα εργαλείο για τη χαρτογράφηση των τρεχουσών πρακτικών που αντιμετωπίζουν την πόλωση στην πολιτική και την κοινωνία και τον τρόπο με τον οποίο ενσωματώνονται στα σχολεία σε εθνικό επίπεδο, το οποίο όλοι οι εταίροι χρησιμοποίησαν στην αναζήτηση καλών πρακτικών. Κάθε χώρα εταίρος πρότεινε 3-4 καλές πρακτικές σε εθνικό επίπεδο, από τις οποίες επιλέχθηκαν δύο.

4.2 Συλλογή παραδειγμάτων ορθής πρακτικής από τις χώρες εταίρους και την ΕΕ στο σύνολό της

Οι δραστηριότητες του προγράμματος "Bye, Polarity" απευθύνονται σε μαθητές ηλικίας 12 έως 16 ετών. Η πρώτη φάση αυτού του σχεδίου ήταν η διεξαγωγή έρευνας. Στόχος της έρευνας ήταν να μάθουμε για την επίγνωση των προβλημάτων και τις απαιτήσεις για λύσεις. Οι τέσσερις χώρες-εταίροι - Αυστρία, Κύπρος, Πορτογαλία και Ρουμανία - προτείνουν μια συλλογή καλών πρακτικών που θα χρησιμεύσει ως βάση για περαιτέρω λύσεις και θα δώσει μια επισκόπηση των διαφορών ανά χώρα.

ΑΥΣΤΡΙΑ

1. Σχολικό εργαστήριο "Η αγάπη είναι ..."

Η ομάδα ενδιαφέροντος LGBTIQ (λεσβίες, ομοφυλόφιλοι, αμφιφυλόφιλοι, τρανς* και ίντερσεξ) στη Στυρία PinkPurple Panthers ηγείται του εργαστηρίου. Η ποικιλομορφία στην κοινωνία μας αυξάνεται, οπότε αναπόφευκτα προκύπτουν ερωτήματα σχετικά με αυτές τις νέες μορφές οικογένειας και τα νέα πρότυπα και αντιμετωπίζονται στο εργαστήριο. Η ένωση προσφέρει εργαστήρια ειδικά για νέους ανθρώπους από το 2007. Υπάρχει χρέωση 4 ευρώ ανά συμμετέχοντα. Για όλα τα σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και τα ιδρύματα ένταξης στο Γκρατς (πρωτεύουσα της Στυρίας), το κόστος του εργαστηρίου καλύπτεται από την πόλη. Για τα εργαστήρια εκτός Γκρατς ισχύουν έξοδα ταξιδιού ύψους 20 EUR.

Αποτελεί μέρος της διδακτικής ή της εξωσχολικής δραστηριότητας και επίσης μια πρακτική που ανταποκρίνεται στη συμμετοχή της κοινότητας. Αυτό το εργαστήριο θα ευαισθητοποιήσει τους νέους στο γεγονός ότι υπάρχουν διαφορετικοί, αλλά ακόμα πιο ισότιμοι τρόποι αγάπης και ζωής.

Η δραστηριότητα απευθύνεται σε νέους ηλικίας 13 ετών. Το Τμήμα Εκπαίδευσης του κρατιδίου της Στυρίας υποστηρίζει τη δραστηριότητα και επιβεβαιώνει ότι δεν υπάρχει λόγος να διαφωνήσει με τα εργαστήρια της ένωσης PinkPurple Panthers. Άλλα σχολεία που έχουν ήδη συνεργαστεί με την ένωση την προτείνουν επίσης και έχουν συντάξει γραπτές δηλώσεις υποστήριξης.

Στόχος είναι να ενημερωθούν οι νέοι για διαφορετικούς τρόπους ζωής, να καταρριφθούν οι στερεοτυπικές αντιλήψεις, να επεξεργαστούν τη νομική κατάσταση στην Αυστρία και παγκοσμίως, να εξετάσουν προσεκτικά τις ιστορικές εξελίξεις, να απαντήσουν σε ερωτήσεις και να τους δοθεί η δυνατότητα να υποβάλουν ερωτήσεις με ανώνυμο τρόπο.

Το εργαστήριο αποτελείται από επιμέρους τμήματα, ώστε να μπορεί να προσαρμοστεί στα ενδιαφέροντα της τάξης ή στον διαθέσιμο χρόνο. Καταιγισμός ιδεών μαζί με τους μαθητές στην αρχή. Η νομική κατάσταση επεξεργάζεται με ένα ερωτηματολόγιο. Η συνολική κατάσταση επεξεργάζεται με τη βοήθεια ενός παιχνιδιού.

Τα εργαστήρια πραγματοποιούνται στη Στυρία, στην περιοχή του Γκράτς (για παράδειγμα, στο NMS Markt Hartmannsdorf της ανατολικής Στυρίας). Ωστόσο, υπάρχουν επίσης ορισμένα εργαστήρια στη Βιέννη.

Τα εργαστήρια είναι ανοικτά και ατομικά σχεδιασμένα. Εξετάζονται τα προβλήματα και τα θέματα που ενδιαφέρουν ιδιαίτερα τους νέους. Επιπλέον, τα περιεχόμενα επεξεργάζονται από κοινού προκειμένου να ευαισθητοποιηθούν ιδιαίτερα για τα θέματα. Εργαλεία όπως υπολογιστές με διακτινιστές, flipcharts, πίνακας ή ασπροπίνακας υποστηρίζουν τη διαδικασία.

Ο γάμος μεταξύ ομοφυλοφίλων και η υιοθεσία για ομοφυλόφιλα και λεσβιακά ζευγάρια είναι δυνατή στην Αυστρία. Τα ίσα δικαιώματα έχουν ήδη διανύσει πολύ δρόμο στην Αυστρία. Αλλά οι νόμοι από μόνοι τους δεν δημιουργούν κοινωνική αποδοχή. Μία από τις προκλήσεις είναι να δημιουργηθεί αποδοχή μεταξύ του διδακτικού προσωπικού και των γονέων, ώστε να μπορούν να πραγματοποιηθούν καθόλου αυτά τα εργαστήρια. Το γεγονός ότι η Διεύθυνση Εκπαίδευσης επιβεβαίωσε την ποιότητα των εργαστηρίων συμβάλλει στην προώθηση της αποδοχής.

Για το σκοπό αυτό μπορείτε να βρείτε συστατικές επιστολές από διάφορα ιδρύματα στην αρχική σελίδα της ένωσης. Η συστατική επιστολή από το σχολείο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης περιλαμβάνει επίσης τα σχόλια των νέων. Είπαν ότι μετά το εργαστήριο γνώριζαν καλύτερα και ήταν πιο προσεκτικοί σε αυτά που έλεγαν. Οι συμμετέχοντες από άλλα ιδρύματα ήταν εξίσου εντυπωσιασμένοι και μπόρεσαν να μάθουν νέα πράγματα για τα ίσα δικαιώματα. Επιπλέον, ο σύλλογος είναι μέλος του Δικτύου Σεξουαλικής Εκπαίδευσης της Στυρίας, το οποίο ασχολείται με τη διασφάλιση της ποιότητας στη σεξουαλική εκπαίδευση.

Η εύρεση της ταυτότητας των νέων θα πρέπει να ενδυναμώνεται και να υποστηρίζεται στην καθημερινή ζωή μέσω της αποδοχής. Η εκπαίδευση και η γνώση είναι ο δρόμος για περισσότερη ισότητα. Το εργαστήριο προσφέρει αυτή την ευκαιρία. Η ευρεία σεξουαλική διαπαιδαγώγηση μειώνει τη σεξουαλικά επικίνδυνη συμπεριφορά, τα σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα και τις εφηβικές εγκυμοσύνες. Αντίθετα, συμβάλλει σε πιο υπεύθυνες και ενδυναμωμένες σεξουαλικές επιλογές.

Λίγοι εκπαιδευτικοί έχουν εξειδικευμένη εκπαίδευση στη σεξουαλική αγωγή και υπάρχει ελάχιστο επίσημο διδακτικό υλικό. Υπάρχει έλλειψη τεχνογνωσίας και εμπειρίας στη διδασκαλία ευαίσθητων και αμφιλεγόμενων θεμάτων. Ως εκ τούτου, η δραστηριότητα αυτή θα μπορούσε να βελτιωθεί με τη συνεργασία επαγγελματιών με το διδακτικό προσωπικό ή με την προώθηση σχετικής πρόσθετης κατάρτισης στις σπουδές των εκπαιδευτικών. Περαιτέρω νομικά βήματα θα παρείχαν τη βάση. Επιπλέον, πρέπει να σημειωθεί ότι οι νέοι με αναπηρία συχνά αποκλείονται από τις δραστηριότητες. Επιπλέον, το Δίκτυο της Στυρίας σημειώνει ότι οι νέοι με μεταναστευτικό υπόβαθρο ή οικονομικά προβλήματα έχουν επίσης δυσκολότερη πρόσβαση στη σεξουαλική αγωγή.

2. Συμβουλευτικό κέντρο για τον εξτρεμισμό

Υλικό, παραδείγματα και παιδαγωγικές συμβουλές για την αντιμετώπιση του εξτρεμισμού, της ριζοσπαστικοποίησης και της πόλωσης στην κοινωνία. Κύρια θέματα είναι οι θεωρίες

συνωμοσίας, ο πολιτικός εξτρεμισμός, ο αντισημιτισμός, η ρητορική μίσους στο διαδίκτυο. Αποτελεί φορέα του Εθνικού Δικτύου για την Ανοικτή Εργασία Νέων στην Αυστρία (bOJA), μέρος του διεθνούς Δικτύου Ενημέρωσης για τη Ριζοσπαστικοποίηση (RAN).

Οι ωφελούμενοι είναι εκπαιδευτικοί, λειτουργοί νεολαίας, γονείς, παιδιά και ο στόχος της πρακτικής είναι να υποστηρίξει την ευαισθητοποίηση σχετικά με τα πολλαπλά πρόσωπα της ριζοσπαστικοποίησης και της πόλωσης. Ορισμένες δραστηριότητες συνίστανται σε υλικό, συνδέσμους, εργαστήρια, δίκτυο, περαιτέρω εκπαίδευση επί του θέματος.

Ξεκινώντας με μια τηλεφωνική γραμμή βοήθειας, ένας εκπαιδευτικός, για παράδειγμα, υποστηρίζεται στην αναγνώριση προβλημάτων πόλωσης ή στην ευαισθητοποίηση σε αυτά, καθώς και στην αντιμετώπισή τους και στη δημιουργία εκπαιδευτικών ενοτήτων για τους μαθητές. Επίσης, η bOJA παρέχει στους εκπαιδευτικούς πρόσθετους εμπειρογνώμονες και εργαστήρια.

Οι απαιτούμενοι πόροι είναι τα χρήματα και ο χρόνος, τα κύρια εμπόδια για τους εκπαιδευτικούς. Τα περισσότερα σχολεία διαθέτουν μόνο περιορισμένη χρηματοδότηση για εξωτερικά έργα και η γραφειοκρατική διαδικασία πρόσκλησης εξωτερικών εμπειρογνομένων είναι πολύ κουραστική.

Ο αντίκτυπος συνίσταται στην ευαισθητοποίηση, στην ανάδειξη πιθανών αντιδράσεων στην πόλωση, στην παροχή πρόσθετου υλικού σε μαθητές και εκπαιδευτικούς.

Η επανάληψη των εργαστηρίων είναι πάντα δυνατή, ενώ η εφαρμογή του παρεχόμενου υλικού στα μαθήματα είναι επίσης πολύ εύκολη.

3. Μετεκπαίδευση και προηγμένη επαγγελματική κατάρτιση σε εκπαιδευτικές σχολές για εκπαιδευτικούς

Κάθε ομόσπονδο κρατίδιο της Αυστρίας διαθέτει το δικό του Εκπαιδευτικό Κολλέγιο για εκπαιδευτικούς, όπου οι εκπαιδευτικοί μπορούν να μετεκπαιδευτούν μέσω σεμιναρίων και μαθημάτων. Υπάρχουν μαθήματα για την πρόληψη της πόλωσης.

Πρώτωση της εκπαίδευσης και ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών για τις διαδικασίες πόλωσης στην κοινωνία μας και ενδυνάμωσή τους στην εφαρμογή των θεμάτων αυτών στα μαθήματα στο σχολείο.

Οι δικαιούχοι είναι οι εκπαιδευτικοί και, μέσω αυτών, οι μαθητές.

Στόχος της πρακτικής είναι τα σύντομα εργαστήρια, τα παρατεταμένα μαθήματα, η παροχή υλικού για τους εκπαιδευτικούς ώστε να διευρύνουν τη στάση τους στα πολλαπλά θέματα της πόλωσης. Η μεθοδολογική προσέγγιση βασίζεται στη διδασκαλία εκπαιδευτικών από εκπαιδευτικούς.

Οι δραστηριότητες συνίστανται σε εργαστήρια και μαθήματα.

Ο χρόνος είναι το κύριο εμπόδιο για τους εκπαιδευτικούς. Τα περισσότερα σχολεία διαθέτουν μόνο περιορισμένους πόρους για την εξωτερική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών τους και τη γραφειοκρατική διαδικασία. Κάθε απών εκπαιδευτικός που επισκέπτεται ένα τέτοιο σεμινάριο ή εργαστήριο πρέπει να αντικαθίσταται από έναν συνάδελφο, δεν είναι δυνατόν απλά να ακυρωθεί ένα μάθημα στο σχολείο. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών είναι διαθέσιμη μόνο σε πολύ στενά όρια.

Ο αντίκτυπος είναι μια άμεση εκδήλωση των θεμάτων στις σχολικές τάξεις. Το πρόγραμμα της περαιτέρω εκπαίδευσης είναι εκεί. Οι γραφειοκρατικές δυνατότητες είναι το πρόβλημα.

ΚΥΠΡΟΣ

1. Πρόγραμμα Imagine

Το *Imagine* στοχεύει στην προώθηση μιας κουλτούρας ειρήνης και αντιρατσισμού. Το *Imagine* ξεκίνησε τον Οκτώβριο του 2017 και περιλαμβάνει δημοτικά σχολεία, γυμνάσια και λύκεια σε όλη τη διαχωριστική γραμμή της Κύπρου.

Το πρόγραμμα "Imagine" υλοποιείται από την Ένωση για τον Ιστορικό Διάλογο και την Έρευνα και το Σπίτι της Συνεργασίας υπό την αιγίδα της Δικιονοτικής Τεχνικής Επιτροπής για την Εκπαίδευση και χρηματοδοτείται από το Ομοσπονδιακό Υπουργείο Εξωτερικών της Δημοκρατίας της Γερμανίας. Το έργο υποστηρίζεται επίσης από την Ειρηνευτική Δύναμη των Ηνωμένων Εθνών στην Κύπρο (ΟΥΝΦΙΚΥΠ) και το Γραφείο του Ειδικού Συμβούλου των Ηνωμένων Εθνών (ΓΓΕΕ).

Είναι εκπαιδευτικό πρόγραμμα που απευθύνεται σε μαθητές και πραγματοποιείται εντός σχολικού ωραρίου

- αρχικά, στις εγκαταστάσεις του σχολείου και, στη συνέχεια, στο "Σπίτι της Συνεργασίας", το οποίο βρίσκεται στη νεκρή ζώνη της Λευκωσίας. Η συμμετοχή στο πρόγραμμα είναι εντελώς εθελοντική και δωρεάν. Οι κύριοι δικαιούχοι του προγράμματος "Imagine" είναι οι μαθητές τόσο της πρωτοβάθμιας όσο και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

- δηλαδή μαθητές ηλικίας 6 έως 18 ετών. Οι εκπαιδευτικοί είναι έμμεσοι ωφελούμενοι, καθώς αφενός συμμετέχουν στη διαδικασία και αφετέρου συνοδεύουν τους μαθητές τους κατά τη διάρκεια των δραστηριοτήτων. Επιπλέον, κατά τη διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους 2018-19, το "Imagine" εισήγαγε επίσης την κατάρτιση των εκπαιδευτικών. Ο γενικός στόχος της κατάρτισης των εκπαιδευτικών είναι να συμβάλει στην αύξηση της επαφής και της συνεργασίας μεταξύ Τουρκοκυπρίων και Ελληνοκυπρίων εκπαιδευτικών, με βάση μια ολιστική αντίληψη για την ανάπτυξη των γνώσεων, των δεξιοτήτων και των στάσεων τους σχετικά με την εκπαίδευση για μια κουλτούρα ειρήνης και μη βίας.

Το *Imagine* πρωτοστάτησε επίσης στους διευθυντές σχολείων. Το πρώτο συνέδριο διευθυντών σχολείων στο πλαίσιο του προγράμματος "Imagine" πραγματοποιήθηκε χθες, 16 Δεκεμβρίου, στη νεκρή ζώνη του ΟΗΕ στη Λευκωσία με τη συμμετοχή 100 διευθυντών σχολείων όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων από όλο το νησί. Η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε στην παρουσία των ηγετών των δύο κοινοτήτων, κ.κ. Ακιντζί και Αναστασιάδη, και των συμπροέδρων της

Δικοινοτικής Τεχνικής Επιτροπής για την Εκπαίδευση, Δρ Ζεμπύλα και Δρ Ονουρκάν-Σαμανί. Παρόντες ήταν επίσης η Ειδική Αντιπρόσωπος του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ και Επικεφαλής της Αποστολής της ΟΥΝΦΙΚΥΠ, κα Sprehar, ο Αναπληρωτής Επικεφαλής της Αποστολής της Γερμανικής Πρεσβείας, κ. Peitz, και ο συμπρόεδρος της ΑΗΔΡ, κ. Παχουλίδης.

Το πρόγραμμα στοχεύει στην αύξηση των επαφών μεταξύ Τουρκοκυπρίων και Ελληνοκυπρίων και, με τον τρόπο αυτό, στην προώθηση της ειρήνης, της κατανόησης και του αντιρατσισμού στο νησί στο πλαίσιο μιας ολιστικής κατανόησης της κουλτούρας της ειρήνης και της μη βίας, εμπνευσμένης από έγγραφα, ψηφίσματα και σχέδια δράσης του ΟΗΕ.

Το Πρόγραμμα πραγματοποιείται, αρχικά, στις εγκαταστάσεις του σχολείου και, στη συνέχεια, στο "Σπίτι της Συνεργασίας", το οποίο βρίσκεται στη νεκρή ζώνη της Λευκωσίας.

Το πρόγραμμα στοχεύει στην αποκέντρωση και την προσέγγιση των αγροτικών περιοχών του νησιού, οι οποίες έχουν λιγότερες ευκαιρίες να συμμετάσχουν σε δραστηριότητες που φέρνουν κοντά τα μέλη των δύο κοινοτήτων.

Αρχικά, οι εκπαιδευτές του "Imagine" επισκέπτονται τάξεις που ενδιαφέρονται να συμμετάσχουν στις δικοινοτικές δραστηριότητες και δημιουργούν ασφαλείς χώρους για συζήτηση σχετικά με τα στερεότυπα, τις διακρίσεις και το ρατσισμό ως συστατικά της επικρατούσας κουλτούρας βίας και διευκολύνουν επίσης βιωματικές δραστηριότητες που διερευνούν αυτές τις έννοιες. Μια σημαντική πτυχή αυτής της δραστηριότητας είναι επίσης η προετοιμασία των μαθητών για επαφή με συμμαθητές από την άλλη κοινότητα.

Σε ένα δεύτερο στάδιο, οι τάξεις από τις δύο κοινότητες αντιστοιχίζονται και καλούνται να επιλέξουν μεταξύ δύο επιλογών δραστηριοτήτων στο Σπίτι Συνεργασίας στη νεκρή ζώνη: (1) "Επίσκεψη στο Σπίτι Συνεργασίας και αντιρατσιστικό εργαστήριο", όπου οι μαθητές σε μικτές ομάδες συμμετέχουν σε βιωματικές δραστηριότητες που σχετίζονται με τον αντιρατσισμό υπό την ομπρέλα της Εκπαίδευσης για μια κουλτούρα ειρήνης- ή (2) Αθλητικές δραστηριότητες με τη ΜΚΟ Peace Players Cyprus, όπου οι μαθητές αναπτύσσουν δεξιότητες για ομαδική εργασία, ανεκτικότητα και εμπιστοσύνη μέσω αθλητικών δραστηριοτήτων.

Οι ενδιαφερόμενες ομάδες φοιτητών έχουν τη δυνατότητα να διευρύνουν τη συμμετοχή τους και να αναπτύξουν την καθιερωμένη επαφή τους, συμμετέχοντας σε δράσεις βιωσιμότητας, εκπαιδευτικούς περιπάτους στη Λευκωσία ή επισκέψεις μελέτης σε όλο το νησί. Τα εργαστήρια αειφορίας που προσφέρονται σε εκπαιδευτικές βαθμίδες της πρωτοβάθμιας, κατώτερης και ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με τη μορφή μονοκοινοτικών και δικοινοτικών εργαστηρίων, περιλαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων, όπως μαγειρική, χειροτεχνία, κατασκευή στένσιλ, θεατρικό παιχνίδι και φωτογραφία.

Για την επιτυχή αναπαραγωγή αυτού του τύπου προγράμματος απαιτείται η υποστήριξη των αρχών και των φορέων της εκπαίδευσης. Το "Imagine" απαιτούσε πολλή προεργασία - μετά από πολύμηνες προσπάθειες και με τη συμφωνία των ηγετών των δύο κύριων κοινοτήτων του νησιού - δηλαδή της ελληνοκυπριακής και της τουρκοκυπριακής κοινότητας - ξεκίνησε το "Imagine".

Το πρόγραμμα "Imagine" αναφέρεται συστηματικά στις εκθέσεις του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών από την έναρξή του, όπου έχει τύχει αναγνώρισης και αξιολόγησης.

Μέχρι το 2020, 5091 μαθητές, συνοδευόμενοι από 582 εκπαιδευτικούς, εκπαιδεύτηκαν στο πρόγραμμα Imagine. Άλλοι 340 εκπαιδευτικοί εκπαιδεύτηκαν στην εκπαίδευση για την ειρήνη

τόσο σε μονοκοινοτικό όσο και σε δικοινοτικό επίπεδο και άλλοι 92 διευθυντές συμμετείχαν στο συνέδριο διευθυντών εκπαιδευτικών Imagine.

Για να αναπαραχθεί η δραστηριότητα, αφού προσαρμοστεί, σε άλλο πλαίσιο, είναι απαραίτητο να υποστηριχθεί από τις αρχές και τους ενδιαφερόμενους φορείς. Δεδομένης της πρόσφατης πανδημίας, είναι ζωτικής σημασίας να μην υπάρχουν κοινωνικοί και φυσικοί περιορισμοί. Αυτό συμβαίνει επειδή οι μαθητές συμμετέχουν σε μια κουλτούρα ειρήνης και αμφισβητούν τα στερεότυπα ερχόμενοι σε επαφή.

2. CONVEY - Ψηφιακή εκπαίδευση για την ισότητα των φύλων

Τον Σεπτέμβριο του 2016, εταίροι από 6 χώρες της ΕΕ (Κύπρος, Ιταλία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Βουλγαρία, Ηνωμένο Βασίλειο) συναντήθηκαν για να εργαστούν για την πρόληψη της σεξουαλικής βίας/ παρενόχλησης και για την προώθηση της αλλαγής των βίαιων συμπεριφορών κατά των γυναικών μέσω διαδικτυακών εκπαιδευτικών εργαλείων. Το έργο ευαισθητοποίησε για τα στερεότυπα των φύλων και τη σεξουαλικοποίηση των γυναικών στα ψηφιακά μέσα ενημέρωσης. Απευθυνόμενο σε νέους (ηλικίας 14 έως 18 ετών), το CONVEY στόχευε στην εκπαίδευση σχετικά με τα στερεότυπα φύλου και τη σεξουαλικοποίηση στα ψηφιακά μέσα, χρησιμοποιώντας ένα παιχνίδι προσομοίωσης για την προώθηση της ισότητας των φύλων, της σεξουαλικής εκπαίδευσης και του γραμματισμού στα ψηφιακά μέσα.

Οι εταίροι του έργου ήταν: (Βουλγαρία), Hope for Children (Κύπρος), The Smile of the Child (Ελλάδα), Sexual Violence Centre Cork (Ιρλανδία), Westminster City Council (Ηνωμένο Βασίλειο).

Το έργο προσπάθησε να προωθήσει τον σεβασμό των δικαιωμάτων των γυναικών και να αλλάξει τη συμπεριφορά των νέων που ενισχύει τα στερεότυπα των φύλων και οδηγεί στην έμφυλη βία.

Ρητά, οι στόχοι του έργου ήταν:

Ανάπτυξη ομότιμων προσεγγίσεων για την εκπαίδευση και την ευαισθητοποίηση σχετικά με τη σεξουαλική βία και την παρενόχληση κατά των γυναικών, με την κατάρτιση των νέων σχετικά με τις επιπτώσεις των στερεοτύπων φύλου και της σεξουαλικοποίησης στα ψηφιακά μέσα, Εκπαίδευση και συμβολή στην αλλαγή της συμπεριφοράς των νέων στον τομέα της σεξουαλικής βίας, της παρενόχλησης και των έμφυλων στερεοτύπων, με την ανάπτυξη ενός εκπαιδευτικού παιχνιδιού προσομοίωσης και ενός πιλοτικού δημιουργικού προγράμματος ισότητας των φύλων και σεξουαλικής εκπαίδευσης, κρίσιμης ψηφιακής παιδείας,

- Προώθηση του σεβασμού των δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας των γυναικών στα σχολεία μέσω ενός προγράμματος κατάρτισης εκπαιδευτών για τους εκπαιδευτικούς σχετικά με την πρόληψη των έμφυλων στερεοτύπων και της σεξουαλικοποίησης στην ψηφιακή κοινωνία.

Το CONVEY - Not A Game είναι μια περιπέτεια διερεύνησης τρομερών εγκλημάτων. Σε 5 κεφάλαια, μέσα από μίνι-παιχνίδια, αναδρομές και βίντεο βασισμένα σε πραγματικές μαρτυρίες επιζώντων βίας, γίνεστε ο ντετέκτιβ που αναζητά τους υπεύθυνους για τα εγκλήματα που διαπράχθηκαν σε βάρος ενός παιδιού, ενός κοριτσιού, μιας γυναίκας και ενός φοιτητή, ενώ έρχεται στην επιφάνεια το δικό σας ιστορικό βίας ως ντετέκτιβ.

Το παιχνίδι περιλαμβάνει τα εξής:

- 5 κεφάλαια με περισσότερες από 3 ώρες παιχνιδιού,

- 11 μίνι-παιχνίδια,
- Επιτεύγματα,
- Δημιουργία ομάδας και δυνατότητα "πρόσκλησης φίλων στην ομάδα σας",
- 9 βίντεο-ιστορίες με πραγματικές μαρτυρίες επιζώντων σεξουαλικής βίας και βίας λόγω φύλου,
- 4 γλώσσες.

Μέσω της ανάπτυξης του παιχνιδιού και της υλοποίησης ενός προγράμματος κατάρτισης για εκπαιδευτικούς και μαθητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, το έργο στοχεύει στην προώθηση του σεβασμού των δικαιωμάτων των γυναικών και στην αλλαγή της συμπεριφοράς των νέων που ενισχύει τα στερεότυπα των φύλων και οδηγεί στην έμφυλη βία.

Επιπτώσεις:

- 354 νέοι που έφθασαν να είναι σε θέση να αμφισβητούν τα έμφυλα στερεότυπα και τους μύθους που σχετίζονται με την SVH, να προβληματίζονται κριτικά σχετικά με τη σεξουαλικοποίηση των γυναικών και να εντοπίζουν τους δεσμούς μεταξύ των έμφυλων στερεοτύπων και της έμφυλης βίας,
- 93 νέοι δημιουργοί ενός καινοτόμου πόρου παιχνιδιών,
- 38 δάσκαλοι/εκπαιδευτικοί μπόρεσαν να χρησιμοποιήσουν το *CONVEY - Not A Game* και το μη τυπικό πιλοτικό πρόγραμμα CONVEY για να εκπαιδεύσουν τους νέους στις κρίσιμες ψηφιακές δεξιότητες, στην κριτική σκέψη σε θέματα που απορρέουν από τους ρόλους των φύλων και τα στερεότυπα των φύλων, στην πρόληψη της σεξουαλικής βίας/ παρενόχλησης και της βίας λόγω φύλου,
- 12 επιζώντες σεξουαλικής βίας/ παρενόχλησης που ενδυναμώθηκαν μέσα από μια διαδικασία ανάπτυξης βίντεο και κοινοποίησης των μαρτυριών τους,
- Περίπου 140.000 άτομα εκτέθηκαν σε πληροφορίες, μαρτυρίες, εμπειρίες για την καταπολέμηση και την πρόληψη της σεξουαλικής βίας/ παρενόχλησης και της βίας λόγω φύλου,
- Οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής και οι εκπρόσωποι του εκπαιδευτικού τομέα από 5 χώρες του έργου ενημερώθηκαν για τα επιτεύγματα του έργου, τις μεθοδολογικές προσεγγίσεις και την αποτελεσματικότητά τους στην πρόληψη και την καταπολέμηση της σεξουαλικής βίας και παρενόχλησης.

ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

1.EQUI -X Εμπλοκή των νέων στην προώθηση μη βίαιων και ισότιμων ανδρικών χαρακτηριστικών

Το EQUI-X χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέσω του Προγράμματος Δικαιώματα, Ισότητα και Ιθαγένεια της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και έλαβε χώρα σε τέσσερις ευρωπαϊκές χώρες εκτός από την Πορτογαλία (Γερμανία, Βέλγιο, Κροατία και Ισπανία) και είχε ως στόχο την ανάπτυξη καινοτόμων στρατηγικών για την προώθηση της ισότητας των φύλων και τη συμμετοχή των αγοριών και των ανδρών σε μη βίαια μοντέλα ανδρισμού.

Το εγχειρίδιο EQUI-X είναι ένα από τα κύρια αποτελέσματα του ομώνυμου έργου, το οποίο αναπτύχθηκε στην Πορτογαλία από το CES-University of Coimbra και το Promundo Portugal μεταξύ Ιανουαρίου 2018 και Δεκεμβρίου 2019. Στόχος του ήταν η προώθηση της ισότητας των φύλων μεταξύ των νέων ηλικίας 12 έως 18 ετών σε δημόσια σχολεία του 2ου και 3ου κύκλου της βασικής εκπαίδευσης και των νέων ηλικίας 14 έως 17 ετών που υπηρετούν εκπαιδευτικά μέτρα σε Εκπαιδευτικά Κέντρα στην Κοϊμπρα, τη Λισαβόνα και τη Vila do Conde.

Το EQUI-X - βασισμένο στο πρόγραμμα H|M|D της διεθνούς ΜΚΟ Promundo, το οποίο αναπτύχθηκε στη Βραζιλία το 2002 και αναγνωρίστηκε ως τεκμηριωμένη καλή πρακτική για την προώθηση της ισότητας των φύλων και την πρόληψη της έμφυλης βίας - συνδυάζει ομαδικές εκπαιδευτικές συνεδρίες, τοπικές εκστρατείες και πολιτικό ακτιβισμό και έχει δοκιμαστεί και προσαρμοστεί στο τοπικό πλαίσιο κάθε χώρας.

Πρόκειται για ένα εκπαιδευτικό εγχειρίδιο που προσφέρει πραγματικά εργαλεία υποστήριξης για την εργασία με νέους ηλικίας μεταξύ 12 και 18 ετών σε πλαίσια τυπικής και μη τυπικής εκπαίδευσης, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να αμφισβητήσουν τα στερεότυπα με τα οποία ζουν, τα οποία τους περιορίζουν και αναπαράγονται στην καθημερινή τους ζωή. Και τα εργαλεία αυτά είναι μοναδικά, διότι βασίζονται σε δομημένες και δοκιμασμένες μεθοδολογίες και είναι ουσιαστικά περιεκτικά, καθώς κυμαίνονται από έννοιες έως πρακτικές ασκήσεις, συγκεκριμένες ερωτήσεις, εναλλακτικά σενάρια και πηγές. Το παρόν εγχειρίδιο αναπτύχθηκε με βάση τις εμπειρίες που απέκτησε η CES-UC κατά τη διάρκεια μιας εκτεταμένης πιλοτικής φάσης και της φάσης υλοποίησης των εργαστηρίων στο πλαίσιο σχολείων και εκπαιδευτικών κέντρων. Συνολικά, η ομάδα της CES CESUC πραγματοποίησε 52 εκπαιδευτικές συναντήσεις με 122 νέους, 63 αγόρια και 59 κορίτσια. Συζητήθηκαν θέματα όπως το φύλο, η ταυτότητα και οι διακρίσεις, η βία, η σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία και φροντίδα.

Το εγχειρίδιο EQUI-X χωρίζεται σε 6 ενότητες/θεματικά τμήματα: Σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία, βία και ποικιλομορφία και πατρότητα και φροντίδα. Κάθε ενότητα περιέχει: - το θέμα της σχέσης μεταξύ γυναικών και ανδρών: 1. έναν πίνακα που συνοψίζει τα εργαστήρια που περιλαμβάνει- 2. ένα εισαγωγικό κείμενο- 3. ένα υποστηρικτικό κείμενο- 4. σχέδια συνεδριών για κάθε εργαστήριο (που αναφέρουν τους στόχους, τη συνιστώμενη διάρκεια, τα απαιτούμενα υλικά, τις επιχειρησιακές συμβουλές, καθώς και υλικό για την υποστήριξη των δραστηριοτήτων)- 5. πηγές για την υποστήριξη του θέματος (που περιλαμβάνουν, για παράδειγμα, άρθρα εφημερίδων, βίντεο, ταινίες, infographics, σχετικά ιδρύματα ή/και πληροφορίες για το πώς να ζητήσετε διευκρινίσεις ή να λάβετε νομική και ψυχολογική βοήθεια)- 6. περαιτέρω ανάγνωση και στο τέλος ένα γλωσσάρι.

Τα 42 εργαστήρια που περιέχονται στο παρόν εγχειρίδιο έχουν συνιστώμενη διάρκεια από 15 έως 2 ώρες. Οι δραστηριότητες αυτές μπορούν να αναπτυχθούν σε ποικίλα περιβάλλοντα, συμπεριλαμβανομένων των σχολείων και των εκπαιδευτικών κέντρων, για τα οποία έχουν σχεδιαστεί, αλλά και σε λέσχες νέων ή ενώσεις, και είναι πιο παραγωγικές όταν διεξάγονται με μικρές ομάδες 10 έως 20 συμμετεχόντων. Στόχος των εργαστηρίων είναι να παρέχουν έναν ασφαλή χώρο για συζήτηση, όπου οι νέοι άνδρες και γυναίκες θα αισθάνονται άνετα να προβληματιστούν σχετικά με τους κανόνες του φύλου, τον ανδρισμό, τις σχέσεις, τη βία λόγω φύλου, την υγεία και τη φροντίδα, καθώς και να παρέχουν ευκαιρίες για προβληματισμό σχετικά με τις δεξιότητες που απαιτούνται για την ελαχιστοποίηση της συμπεριφοράς ανάληψης κινδύνου και την ενθάρρυνση των νέων ανδρών και γυναικών να ενεργούν με πιο ισότιμους τρόπους.

Το παρόν εγχειρίδιο έχει αναπτυχθεί για επαγγελματίες που εργάζονται τακτικά με νέους και οι οποίοι θέλουν να ασχοληθούν ή να συζητήσουν θέματα που σχετίζονται με την προώθηση της ισότητας των φύλων και την πρόληψη της έμφυλης βίας, μεταξύ άλλων.

Η ομάδα-στόχος του έργου EQUI-X αποτελείται από κορίτσια/γυναίκες και αγόρια/άντρες, ηλικίας μεταξύ 12 και 18 ετών, τα οποία φοιτούν στην υποχρεωτική εκπαίδευση, είναι ενταγμένα σε εκπαιδευτικά κέντρα, ζουν σε καταφύγια ή καταλύματα ή είναι πρόσφυγες/πρόσφυγες ή μετανάστες.

Η επιλογή των συμμετεχόντων έγινε από τα ιδρύματα που αποφάσισαν να φιλοξενήσουν το πρόγραμμα. Τα εργαστήρια υλοποιήθηκαν στα ιδρύματα που δέχθηκαν να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα. Στα σχολεία, οι περισσότερες συνεδρίες πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο του μαθήματος της Αγωγής του Πολίτη και η συμμετοχή ήταν εθελοντική. Στα εκπαιδευτικά κέντρα, οι συνεδρίες προγραμματίστηκαν εγκαίρως σύμφωνα με τον προγραμματισμό των ιδρυμάτων.

Σημείωση: Δεν συνιστούν να εργάζονται με νέους ηλικίας 12-18 ετών στις ίδιες ομάδες. Συνιστούν ομοιογενείς ηλικιακά ομάδες.

Ένας από τους κύριους στόχους του έργου EQUI-X ήταν η προσαρμογή στο ευρωπαϊκό πεδίο εφαρμογής του αρχικού υλικού της παγκόσμιας κοινοπραξίας Promundo, προκειμένου να προσαρμοστεί στα συγκεκριμένα πλαίσια παρέμβασης των πέντε ευρωπαϊκών οργανισμών.

Ο στόχος του EQUI-X ήταν να προωθήσει την ισότιμη αρρενωπότητα και την ισότητα των φύλων μεταξύ των νέων ηλικίας 12 έως 18 ετών στα δημόσια σχολεία του 2ου και 3ου κύκλου της βασικής εκπαίδευσης και των νέων του ίδιου ηλικιακού φάσματος που υπηρετούν εκπαιδευτικά μέτρα σε εκπαιδευτικά κέντρα στην Κοΐμπρα, τη Λισαβόνα και τη Βίλα ντο Κόντε. Στόχος του εγχειριδίου είναι να στηρίξει τους εκπαιδευτικούς και άλλους επαγγελματίες, με βάση την προσέγγιση του φύλου και μια μαθησιακή διαδικασία που βασίζεται στην προσωπική εμπειρία και κατάρτιση των κοριτσιών και των αγοριών, ώστε να αναπτύξουν τις απαραίτητες δεξιότητες για να αμφισβητήσουν τις άνισες και επιβλαβείς συμπεριφορές που συμβάλλουν σε καταστάσεις όπου αναπαράγονται, γίνονται ανεκτές ή και αποδεκτές οι έμφυλες στερεοτυπίες και ακόμη και η έμφυλη βία. Με τη βοήθεια του παρόντος εγχειριδίου, επιδιώκεται να καταστεί δυνατή η αυτόνομη και προσαρμοσμένη εφαρμογή του προγράμματος EQUI-X από σχολεία ή άλλους οργανισμούς.

Οι δραστηριότητες που συνθέτουν το EQUI-X βασίζονται σε μια τεκμηριωμένη θεωρία αλλαγής που αναγνωρίζει την ανάγκη δημιουργίας αλλαγών σε διάφορα επίπεδα για την επίτευξη βιώσιμων και ευρείας κλίμακας αλλαγών. Στο τέλος του έργου η ομάδα αναμένει να έχει ένα πρόγραμμα που θα μπορεί: α) να αναπαραχθεί σε διαφορετικά ευρωπαϊκά πλαίσια και β) να ενσωματωθεί στη στρατηγική σε επίπεδο ΕΕ για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας (Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, 2016). Αγόρια και κορίτσια συμμετείχαν στις εκπαιδευτικές συνεδρίες σε διαφορετικά χρονικά πλαίσια και μορφές. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι μαθητές συμμετείχαν στα εργαστήρια καθ' όλη τη διάρκεια του σχολικού έτους, αλλά σε άλλες περιπτώσεις η πορεία των συνεδριών συμπιέστηκε σε λίγες εβδομάδες ή ημέρες.

Οι εκπαιδευτικές συνεδρίες ολοκληρώθηκαν με τη δημιουργία μιας καμπάνιας υπό την ηγεσία των νέων. Λόγω των χώρων διεξαγωγής αυτών των συνεδριών, όπως τα σχολεία και τα κέντρα κράτησης νέων, οι εκπαιδευτές αντιμετώπισαν δυσκολίες στην προώθηση ενός ασφαλούς

χώρου στον οποίο οι συμμετέχοντες θα μπορούσαν να εργαστούν πάνω στα προτεινόμενα θέματα. Παρ' όλα αυτά, η ενεργός συμμετοχή τους στην κατασκευή της εκστρατείας έδειξε ότι τα θέματα που τέθηκαν κατά τη διάρκεια των εργαστηρίων είχαν αντίκτυπο, παρακινώντας τους να αναλάβουν δράση για όσα βίωσαν πέρα από το αυστηρό σχολικό πλαίσιο.

Οι μαθητές και οι συντονιστές θα μπορούσαν να δημιουργήσουν πέντε εκστρατείες διάδοσης και ευαισθητοποίησης που θα πραγματοποιούνταν σε κάθε χώρα εταίρο, η καθεμία με μοναδική καλλιτεχνική εστίαση: ανάλαφρες δραστηριότητες που εμπλέκουν τη σχολική κοινότητα στην Πορτογαλία, αστική δράση στην Κροατία, ένα θεατρικό έργο φόρουμ στην Ισπανία, ένα εργαστήριο memes στη Γερμανία και, τέλος, διάφοροι πόροι μέσω κοινωνικών δικτύων, συμπεριλαμβανομένων βίντεο και μουσικής, που θα εφαρμοστούν σύντομα στο Βέλγιο.

Προκειμένου να εφαρμοστεί το έργο σε άλλες χώρες, η ομάδα EQUI-X δίνει ορισμένες συστάσεις για την εφαρμογή, πριν από την έναρξη των εργαστηρίων.

Αυτές είναι οι εξής:

1 - Διαμορφωτική έρευνα: διαγνωστική μελέτη

Σε περίπτωση που δεν γνωρίζετε τον πληθυσμό στον οποίο θα εφαρμόσετε το πρόγραμμα EQUI-X, είναι σημαντικό να διεξάγετε μια διαγνωστική μελέτη. Κατά τη διάρκεια του EQUI-X, χρησιμοποιήσαμε ποιοτικές μεθόδους, όπως ομάδες εστίασης, συνεντεύξεις με βασικούς πληροφοριοδότες και με δυνητικούς συμμετέχοντες: συνεντεύξεις με εκπαιδευτικούς από τα σχολεία που καλύφθηκαν και με επόπτες και άλλους επαγγελματίες από τα εκπαιδευτικά κέντρα που φιλοξένησαν το πρόγραμμα.

2 - Επιλογή και κατάρτιση της ομάδας διευκόλυνσης

Η επιλογή της σωστής ομάδας διευκόλυνσης έχει καθοριστική σημασία για την επιτυχία εκπαιδευτικών ομάδων όπως αυτές που προτείνονται στο πρόγραμμα EQUI-X. Συνιστάται η ομάδα διευκόλυνσης να περιλαμβάνει τουλάχιστον δύο άτομα στην περίπτωση ομάδων 10-15 νέων και τουλάχιστον τρία άτομα σε μεγαλύτερες ομάδες. Καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος EQUI-X επιλέχθηκαν μικτές ομάδες διευκόλυνσης, οι οποίες αποδείχθηκαν καλή επιλογή στα περισσότερα πλαίσια.

3 - Φάση εφαρμογής

3.1 Προσδιορισμός συμμετεχόντων/συμμετέχουσας ομάδας (Θα είναι εθελοντική ή με πρόσκληση; Σε περίπτωση που είναι με πρόσκληση, θα αφορά μια συγκεκριμένη ομάδα νέων, μια τάξη για παράδειγμα;).

3.2 Είναι σημαντικό να βεβαιωθείτε αν χρειάζεται να ζητηθεί άδεια από το σχολείο ή τον ενδιαφερόμενο οργανισμό/σύλλογο για την υλοποίηση των εργαστηρίων. Αφού επιλυθεί αυτό το ζήτημα, είναι σημαντικό να σημειωθεί αν απαιτείται η συγκατάθεση των γονέων ή των κηδεμόνων για τη συμμετοχή στα εργαστήρια.

3.3 Προσδιορισμός του προϋπολογισμού, των υλικών και των υλικοτεχνικών

προϋποθέσεων που απαιτούνται (Εξετάστε επίσης το ενδεχόμενο χαρτογράφησης τοπικών οργανώσεων με εμπειρογνωμοσύνη στους τομείς εργασίας των εργαστηρίων, με σκοπό τον εντοπισμό διαθέσιμης εμπειρογνωμοσύνης, πόρων, πρόσθετων πληροφοριών ή ακόμη και τη δημιουργία συνεργασιών με τις οργανώσεις αυτές για τη διεξαγωγή των εργαστηρίων).

3.4 Αναγνώριση και επιβράβευση της συμμετοχής των νέων στα εργαστήρια TEQUI-X

(Είναι επίσης απαραίτητο να εξεταστούν, εκτός από τη συμμετοχή των νέων στο σχεδιασμό και την υλοποίηση της τελικής κοινοτικής εκστρατείας, τρόποι αναγνώρισης της συμμετοχής τους στα εργαστήρια, μέσω, για παράδειγμα, της

(Είναι επίσης απαραίτητο να ληφθεί υπόψη, εκτός από τη συμμετοχή των νέων στο σχεδιασμό και την υλοποίηση της τελικής κοινοτικής εκστρατείας)

3.5 Προετοιμαστείτε να αντιμετωπίσετε την αποκάλυψη ευαίσθητων πληροφοριών

3.6 Αξιολόγηση των εργαστηρίων

Η μεθοδολογία EQUI-X προκύπτει από μια συνδυασμένη προσέγγιση, η οποία συνδυάζει την υλοποίηση ομαδικών εργαστηρίων με νέους, τοπικές εκστρατείες που δημιουργούνται από νέους και ακτιβισμό σε πιο μακροσκοπικό και επίσημο πολιτικό επίπεδο. Τα 42 εργαστήρια που περιέχονται στο παρόν εγχειρίδιο έχουν συνιστώμενη διάρκεια από 15 έως 2 ώρες. Οι δραστηριότητες αυτές μπορούν να αναπτυχθούν σε διάφορα περιβάλλοντα, συμπεριλαμβανομένων των σχολείων και των εκπαιδευτικών κέντρων, για τα οποία έχουν σχεδιαστεί, αλλά και σε λέσχες νέων ή ενώσεις, και είναι πιο παραγωγικές όταν διεξάγονται με μικρές ομάδες που αποτελούνται από 10 έως 20 συμμετέχοντες.

Η μεθοδολογική στρατηγική είναι διττή: ποσοτική και ποιοτική. Η ποσοτική προσέγγιση θα βασιστεί στην εφαρμογή ερωτηματολογίων σε μαθητές πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ η ποιοτική προσέγγιση θα περιλαμβάνει ομάδες εστίασης με εκπαιδευτικούς από τα σχολεία που συμμετέχουν στο έργο. Οι έρευνες με ερωτηματολόγια θα διεξαχθούν από εξειδικευμένο τεχνικό, ο οποίος θα είναι παρών κατά τη διάρκεια της εφαρμογής των ερωτηματολογίων πριν και μετά τη συμπλήρωση και θα είναι διαθέσιμος να απαντήσει σε τυχόν αμφιβολίες και απορίες που μπορεί να προκύψουν, καθώς και να εγγυηθεί την εμπιστευτικότητα και την ανωνυμία του ερωτηματολογίου.

Οι μεθοδολογίες των εκπαιδευτικών ομάδων που προτείνονται από το έργο EQUI-X βασίζονται σε ένα δοκιμασμένο και ευρέως προσαρμοσμένο πρόγραμμα σπουδών, το οποίο αποτελείται από δραστηριότητες σχεδιασμένες να εμπλέκουν νέους άνδρες και γυναίκες σε κριτικό προβληματισμό και διάλογο σχετικά με την ισότητα των φύλων μέσω συμμετοχικών συνεδριών.

Διάφορα εκπαιδευτικά εργαστήρια πραγματεύονται θέματα όπως η φροντίδα, η σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία, τα δικαιώματα των γυναικών, οι διάφορες μορφές βίας, συμπεριλαμβανομένης της έμφυλης βίας (με έμφαση στη βία κατά των ραντεβού, τον εκφοβισμό και τον διαδικτυακό εκφοβισμό), ο ρατσισμός και η ξενοφοβία, τα συναισθήματα και η μη βίαιη επικοινωνία, οι σχέσεις και η σεξουαλική ποικιλομορφία, η ενσυναίσθηση και οι έννοιες του φύλου και άλλων ταυτοτήτων. Το EQUI-X περιλαμβάνει επίσης την κατάρτιση

βασικών επαγγελματιών, εκπαιδευτικών και άλλων επαγγελματιών του σχολείου στις μεθοδολογίες του έργου, με σκοπό την προώθηση βιώσιμων και μόνιμων επιπτώσεων του έργου.

Προσδιορισμός του προϋπολογισμού, των υλικών και των απαραίτητων υλικοτεχνικών συνθηκών: πριν από την έναρξη των συνεδριών, βεβαιωθείτε ότι είναι διαθέσιμοι όλοι οι πόροι και τα υλικά που απαιτούνται για τη διεξαγωγή των εργαστηρίων (π.χ. αίθουσα ή άλλος κατάλληλος χώρος για τη διεξαγωγή των εργαστηρίων, πίνακας ή flipcharts, φωτοτυπίες υποστηρικτικού υλικού κ.λπ.) Θα πρέπει επίσης να εξεταστεί το ενδεχόμενο χαρτογράφησης των τοπικών οργανώσεων με εμπειρογνωμοσύνη στους τομείς εργασίας των εργαστηρίων, με σκοπό τον εντοπισμό διαθέσιμης εμπειρογνωμοσύνης, πόρων, πρόσθετων πληροφοριών ή ακόμη και τη δημιουργία συνεργασιών με τις οργανώσεις αυτές για τη διεξαγωγή των εργαστηρίων.

Η αξιολόγηση των εργαστηρίων με βάση τις απόψεις των συμμετεχόντων είναι απαραίτητη, καθώς και η εκτίμηση του τι έμαθαν, ποιες δεξιότητες ανέπτυξαν και ποιο είδος περιεχομένου και μορφών τους άρεσε περισσότερο και λιγότερο. Είναι επίσης σημαντικό να σκεφτείτε τη μορφή της αυτοαξιολόγησης της ομάδας διευκόλυνσης. Οι πληροφορίες αυτές θα πρέπει να αποτελέσουν τη βάση για μελλοντικές προσαρμογές ή αναδιατυπώσεις. Κατά τη διάρκεια της EQUI-X, αποφασίστηκε να δημιουργηθεί ένα ερωτηματολόγιο αυτοαξιολόγησης που θα συμπληρωνόταν από την ομάδα διευκόλυνσης, το οποίο λειτούργησε ως "ημερολόγιο πεδίου". Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι τόσο τα αγόρια όσο και τα κορίτσια είχαν από την αρχή θετική στάση σε αντικειμενικά θέματα (κατανομή των οικιακών εργασιών, απόφαση για την απόκτηση παιδιών, χρήση προφυλακτικών κ.λπ.). Υπήρξε επίσης βελτίωση σε πιο υποκειμενικές στάσεις (μη συμφωνία με τις ακόλουθες δηλώσεις: "ένας άνδρας πρέπει να είναι σκληρός"- "τα αγόρια που συμπεριφέρονται σαν κορίτσια είναι αδύναμα", για παράδειγμα).

Για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση του αντικτύπου, η EQUI-X χρησιμοποίησε μέσα όπως ημερολόγια πεδίου της ομάδας διευκόλυνσης και/ή προσωπικές συνεδρίες παρακολούθησης με την ομάδα διευκόλυνσης, όπου θα υπάρχει η ευκαιρία να προβληματιστούν σχετικά με την πρόοδο των συνεδριών, τις προκλήσεις που αντιμετωπίστηκαν και τις απαραίτητες προσαρμογές. Προκειμένου να αξιολογήσουμε τον αντίκτυπο αυτών των εκπαιδευτικών συνεδριών στις στάσεις και τις συμπεριφορές των συμμετεχόντων, πραγματοποιήσαμε μια έρευνα αξιολόγησης του αντίκτυπου εφαρμόζοντας ένα τεστ πριν και μετά από κάθε νέο στην πρώτη και την τελευταία συνεδρία, με τα ακόλουθα αποτελέσματα στα σχολεία:

Η Κλίμακα GEM (Gender-Equitable Men) είναι ένα από τα εργαλεία που μετρά τις στάσεις απέναντι στους κανόνες του φύλου στις στενές σχέσεις ή τις διαφορετικές κοινωνικές προσδοκίες για τους άνδρες και τις γυναίκες και τα αγόρια και τα κορίτσια. Η κλίμακα αναπτύχθηκε από το Population Council/Horizons και το Promundo και αποτελείται από 24 δηλώσεις σχετικά με τους κανόνες του φύλου, τη σεξουαλικότητα, τον ανδρισμό, τη βία και την υγεία.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα αποτελέσματα της αξιολόγησης παρακολούθησης και επιπτώσεων του προγράμματος EQUI-X, επικοινωνήστε με την ομάδα στη διεύθυνση equix@ces.uc.pt.

Η ομάδα διευκόλυνσης θα πρέπει να επιλέξει τα εργαστήρια ανάλογα με την ομάδα και τον διαθέσιμο χρόνο για την εφαρμογή τους, καθώς και τον χώρο όπου θα πραγματοποιηθούν. Για

το λόγο αυτό, συνιστάται η ομάδα διευκόλυνσης να εκτελέσει προηγουμένως τα εργαστήρια που περιλαμβάνονται σε κάθε ενότητα και να χρησιμοποιήσει αυτή την ευκαιρία για να προβληματιστεί σχετικά με τις γνώσεις, τις πεποιθήσεις και τις συμπεριφορές της σχετικά με τα θέματα που εξετάζονται και να φανταστεί την αντίδραση της ομάδας στη δραστηριότητα. Αυτός ο προβληματισμός θα πρέπει να καθοδηγήσει την απόφαση σχετικά με την επιλογή των εργαστηρίων και την προσαρμογή τους στο πλαίσιο. Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι οι οδηγίες για κάθε εργαστήριο αποτελούν μόνο κατευθυντήριες γραμμές και προτάσεις, οι οποίες θα πρέπει να προσαρμόζονται, ακόμη και, σε κάποιο βαθμό, να παρακάμπτονται, όποτε αυτό είναι απαραίτητο, για να ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες της ομάδας ή στους υλικοτεχνικούς περιορισμούς, μεταξύ άλλων. Για παράδειγμα, η ομάδα διευκόλυνσης μπορεί να χρησιμοποιήσει τη βασική ιδέα ενός εργαστηρίου και τους στόχους του και να υιοθετήσει τη μέθοδο που χρησιμοποιήθηκε σε μια άλλη συνεδρία.

Πολλά από τα θέματα του εγχειριδίου EQUI-X είναι ευαίσθητα και πολύπλοκα, γι' αυτό είναι σημαντικό να δοθεί προσοχή στο κατά πόσο οι συμμετέχοντες αισθάνονται άνετα με τα θέματα και τις δραστηριότητες. Σε ορισμένες περιπτώσεις, μπορεί να χρειαστεί να παραπέμψετε έναν νέο στην ομάδα για κάποια πιο εξειδικευμένη συνοδεία, όπως ψυχολογική συμβουλευτική. Προετοιμαστείτε εκ των προτέρων και έχετε κατά νου υπηρεσίες υποστήριξης που μπορείτε να προτείνετε. Ιδανικά, ετοιμάστε ένα φυλλάδιο με τις υπάρχουσες υπηρεσίες υποστήριξης και θέστε το στη διάθεση της ομάδας από το πρώτο εργαστήριο. Είναι σημαντικό να έχετε επίγνωση της πραγματικότητας των συμμετεχόντων και να κατανοήσετε τις προκλήσεις και τους κινδύνους που αντιμετωπίζουν στην προσπάθειά τους να κάνουν αλλαγές. Η αλλαγή στάσεων και συμπεριφορών είναι μια μακρά και δύσκολη διαδικασία.

2. MOOC (μαζικά ανοιχτά διαδικτυακά μαθήματα.) "Εκφοβισμός και επιγραμμικός εκφοβισμός: Πρόληψη και Δράση (2019)

ENABLE (Ευρωπαϊκό δίκτυο κατά του εκφοβισμού στο περιβάλλον μάθησης και αναψυχής) (2016)

Αναπτύχθηκε από την πορτογαλική Γενική Διεύθυνση Εκπαίδευσης, στο πλαίσιο του Κέντρου Ευαισθητοποίησης SafeNet και της Ομάδας Αγωγής Υγείας, με έναρξη στις 13 Μαΐου και λήξη την 1η Ιουλίου 2019. Στόχος του μαθήματος είναι η ευαισθητοποίηση των συμμετεχόντων σχετικά με το ζήτημα του εκφοβισμού και του διαδικτυακού εκφοβισμού. Προορίζεται επίσης να αποτελέσει μια ευκαιρία εμβάθυνσης των γνώσεων και ανάπτυξης δεξιοτήτων για τον εντοπισμό, την πρόληψη και την παρέμβαση απέναντι σε αυτές τις συμπεριφορές.

Το **ENABLE** είναι ένα χρηματοδοτούμενο από την ΕΕ έργο που καταπολεμά τον εκφοβισμό και συμβάλλει στην ευημερία των νέων ηλικίας 11-14 ετών μέσω της κοινωνικής και συναισθηματικής ανάπτυξης και της εκπαίδευσης από ομοτίμους. Η μετάφραση και η προσαρμογή του παρόντος εγχειριδίου στα πορτογαλικά αποτελεί μέρος του εκπαιδευτικού προγράμματος MOOC "Bullying and Cyberbullying: Prevent and Act".

Αυτό το Ανοιχτό Διαδικτυακό Μάθημα είναι δομημένο σε τέσσερις ενότητες και επικεντρώνεται σε θέματα όπως: εκφοβισμός, διαδικτυακός εκφοβισμός και επικοινωνία μέσω της οθόνης, ασφάλεια στο διαδίκτυο και διαδικτυακός εκφοβισμός, προσεγγίσεις παρέμβασης για τον εκφοβισμό και τον διαδικτυακό εκφοβισμό.

Αυτό το MOOC απευθύνεται σε δασκάλους, εκπαιδευτικούς, γονείς/φροντιστές, ψυχολόγους, δυνάμεις ασφαλείας, άλλους επαγγελματίες που εργάζονται σε εκπαιδευτικά περιβάλλοντα και όλους όσους ενδιαφέρονται για το θέμα αυτό.

Το ENABLE υιοθετεί μια ολιστική και βιώσιμη προσέγγιση για τη μείωση του εκφοβισμού μέσω της συμμετοχής των μαθητών, του προσωπικού και των γονέων/κηδεμόνων. Μια σειρά από 10 μαθήματα κοινωνικής και συναισθηματικής μάθησης (SEL - Social and emotional learning) επηρεάζει τη συμπεριφορά των μαθητών βοηθώντας τους να αναπτύξουν τις κοινωνικές και συναισθηματικές τους δεξιότητες και ενθαρρύνοντάς τους να προβληματιστούν σχετικά με τη δική τους συμπεριφορά και τη συμπεριφορά των συμμαθητών τους. Το ENABLE εκπαιδεύει επίσης το προσωπικό, τους μαθητές και τους γονείς/κηδεμόνες σχετικά με το τι είναι ο εκφοβισμός, πώς να τον αντιμετωπίζουν και τα αποτελεσματικά μέτρα που μπορούν να εφαρμοστούν για την αποτροπή του και την ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων στο άτομο.

Ένα σύνολο 10 ωριαίων συνεδριών, υλικό για την εκστρατεία και δραστηριότητες αναστοχασμού από τους συνομηλίκους παρέχουν στο προσωπικό μια προτεινόμενη προοδευτική δομή και δραστηριότητες για να διεξαγάγει με την επιλεγμένη ομάδα μαθητών-συνομηλίκων. Οι Υποστηρικτές Συνομηλίκων διεξάγουν εκστρατείες και δραστηριότητες που ενημερώνουν ολόκληρη την κοινότητα (συμπεριλαμβανομένων των γονέων/κηδεμόνων) σχετικά με τον εκφοβισμό, ενθαρρύνουν τους μαθητές να προβληματιστούν σχετικά με τη συμπεριφορά τους και τελικά δημιουργούν μια κουλτούρα όπου οι μαθητές μιλούν για τον εκφοβισμό, υποστηρίζουν ο ένας τον άλλον και σέβονται ο ένας τη διαφορετικότητα του άλλου. Στόχος του ENABLE είναι να καταπολεμήσει τον εκφοβισμό και να συμβάλει στην ευημερία των παιδιών μέσω μιας ολιστικής προσέγγισης που αντιμετωπίζει τον εκφοβισμό, όχι μόνο στο σχολείο, αλλά και σε εξωτερικά πλαίσια που επηρεάζουν την ευημερία, εμπλέκει μαθητές, γονείς/κηδεμόνες και βασικούς παράγοντες στα σχολεία και βασίζεται στην εμπειρική κατανόηση των αιτιών και των επιπτώσεων του εκφοβισμού και των αποτελεσματικών αντιμέτρων. Ο στόχος είναι να ενδυναμώσει και να ενημερώσει τους νέους, χρησιμοποιώντας αποδεδειγμένες ολιστικές προσεγγίσεις και καινοτόμους πόρους, ώστε να παρακολουθούν και να προβληματίζονται για τη δική τους συμπεριφορά και να εμβαθύνουν στην κατανόηση των επιπτώσεων της στους άλλους. Απευθύνεται σε θύματα, παρευρισκόμενους και δράστες, οι οποίοι συχνά είναι και οι ίδιοι θύματα εκφοβισμού.

Μια σειρά από 10 μαθήματα κοινωνικής και συναισθηματικής μάθησης που στοχεύουν στην καταπολέμηση του εκφοβισμού στο σχολικό περιβάλλον, αναπτύσσοντας τις κοινωνικές και συναισθηματικές δεξιότητες των νέων ηλικίας 11-14 ετών.

Μάθημα πρώτο: Ποιος είμαι;

Μάθημα δεύτερο: Πώς είσαι; Αλήθεια;

Μάθημα τρίτα: Η φύση του εκφοβισμού

Μάθημα τέταρτο: Ανάγνωση συναισθημάτων σε κοινωνικές καταστάσεις

Μάθημα πέντε: Δεν είναι εκφοβισμός, είναι μόνο...

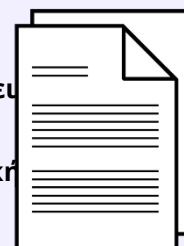
Μάθημα Έκτο: Πώς να κατευθύνω τα συναισθήματά μου προς μια θετική

Μάθημα επτά: Πώς να αλλάξετε την ισορροπία

Μάθημα οκτώ: Πώς να κάνετε τη διαφορά

Μάθημα εννέα: Θεμέλια για αλλαγή

Μάθημα δέκα: Τι συμβαίνει στη συνέχεια;

Τα μαθήματα συνοδεύονται από ένα έγγραφο επισκόπησης που έχει ως στόχο να βοηθήσει το προσωπικό να κατανοήσει τις προθέσεις πίσω από τη γενική δομή κάθε μαθήματος. Κάθε μάθημα αναλύεται σαφώς σε μια εισαγωγή, κάποιες μαθησιακές δραστηριότητες και ένα κλείσιμο και συνοδεύεται από μια σειρά περαιτέρω ευκαιριών για μάθηση, όπως ιστοσελίδες, εφαρμογές, ταινίες κ.λπ. Αναμένεται ότι όσοι παραδίδουν το μάθημα θα χρησιμοποιούν τη δική τους επαγγελματική κρίση και θα επιλέγουν δραστηριότητες κατάλληλες για τους μαθητές τους, προσθέτοντας τυχόν εμπειρίες ή ιδέες δραστηριοτήτων που μπορεί να φέρουν προσωπικά.

Με όλες τις ακολουθίες σχεδίων μαθήματος, αναμένεται ότι τα σχολεία και τα μέλη του προσωπικού θα προσαρμόζουν και θα τροποποιούν τους πόρους ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των μαθητών τους. Τα μαθήματα έχουν σχεδιαστεί ως μια ακολουθία μαθημάτων, που αναπτύσσουν δεξιότητες αυτογνωσίας και κοινωνικής ευαισθητοποίησης, ακολουθούμενες από την αυτοδιαχείριση και, τέλος, τη διαχείριση σχέσεων. Ωστόσο, αυτό δεν σημαίνει ότι η ακολουθία είναι κανονιστική, αλλά ότι τα σχολεία θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι κατά την προσαρμογή αυτού του πόρου ώστε να ταιριάζει στο σχολείο τους και στις ανάγκες των μαθητών τους, δίνεται η δέουσα προσοχή και φροντίδα ώστε να διασφαλίζεται ότι οι δεξιότητες των μαθητών καλλιεργούνται σύμφωνα με τη σχεδιασμένη ακολουθία.

Μέσα σε κάθε μάθημα, παρέχεται μια σειρά από προτάσεις δραστηριοτήτων. Ο κατάλογος αυτός δεν είναι εξαντλητικός, ούτε θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως λίστα ελέγχου στο πλαίσιο ενός μαθήματος. Το προσωπικό ενθαρρύνεται να χρησιμοποιήσει τη δική του επαγγελματική κρίση για να σχεδιάσει δραστηριότητες κατάλληλες για τους μαθητές του. Αυτό μπορεί να σημαίνει την προσαρμογή της προτεινόμενης ιδέας με τη χρήση μιας διαφορετικής μαθησιακής προσέγγισης ή την ενσωμάτωση μιας από τις προτεινόμενες ιδέες δραστηριοτήτων από το τέλος του σχεδίου μαθήματος. Δεν μπορούμε να τονίσουμε αρκετά την αξία της πρόβλεψης για το προσωπικό του σχολείου να προσαρμόσει αυτούς τους πόρους στο πλαίσιο του σχολείου του.

Το έργο Enable υλοποιήθηκε στο Βέλγιο, την Κροατία, τη Δανία, την Ελλάδα, το Ηνωμένο Βασίλειο. Η Γενική Διεύθυνση Εκπαίδευσης της Πορτογαλίας μετέφρασε το εγχειρίδιο του Enable στα πορτογαλικά και διέθεσε την εκπαίδευση MOOC.

Το ENABLE παρέχει έτοιμο προς χρήση υλικό για μια μονοήμερη εκπαίδευση και ένα σύνολο 10 εβδομαδιαίων ωριαίων μαθημάτων, καθώς και άλλο υλικό για την εφαρμογή μιας εκστρατείας και δραστηριοτήτων αναστοχασμού μεταξύ των συνομηλίκων, παρέχοντας στους εκπαιδευτικούς μια δομή βήμα προς βήμα, καθώς και δραστηριότητες που μπορούν να πραγματοποιήσουν με την επιλεγμένη ομάδα μαθητών-ηγέτη υποστήριξης συνομηλίκων.

Οι Αρχηγοί Υποστήριξης Ομοτίμων μπορούν να διεξάγουν εκπαιδευτικές εκστρατείες και δραστηριότητες που απευθύνονται σε ολόκληρη τη σχολική κοινότητα (συμπεριλαμβανομένων των γονέων και των κηδεμόνων) σχετικά με τον εκφοβισμό, ενθαρρύνοντας τους μαθητές να προβληματιστούν σχετικά με τη συμπεριφορά τους και δημιουργώντας τελικά μια κουλτούρα όπου μιλούν μεταξύ τους για τον εκφοβισμό, υποστηρίζοντας ο ένας τον άλλον και σεβόμενοι ο ένας τη διαφορετικότητα του άλλου. Οι Peer Support Leaders είναι υπεύθυνοι μαθητές που εκπροσωπούν τον μαθητικό πληθυσμό και θέλουν να κάνουν τη διαφορά στο σχολείο τους για έναν συγκεκριμένο σκοπό ή θέμα. Λαμβάνουν εκπαίδευση και υποστήριξη για να επιτελέσουν αποτελεσματικά το ρόλο τους,

καθώς και συνεχή υποστήριξη και καθοδήγηση από έναν εκπαιδευτικό ή άλλον ενήλικα του σχολείου.

Όλοι οι μαθητές που συμμετέχουν σε αυτό το πρόγραμμα λαμβάνουν έναν οδηγό για γονείς και κηδεμόνες, με προτάσεις για δραστηριότητες που θα διευρύνουν τις γνώσεις τους σχετικά με το τι είναι ο εκφοβισμός. Σε όλους τους μαθητές παρέχεται ένα πακέτο γονέων/κηδεμόνων, το οποίο περιλαμβάνει δραστηριότητες για την επέκταση της μάθησής τους στο σπίτι και ενημερώνει τους γονείς/κηδεμόνες για το πώς μπορούν να κρατήσουν το παιδί τους ασφαλές, τόσο στο διαδίκτυο όσο και εκτός σύνδεσης.

Βήματα για την εφαρμογή του ENABLE

- ο Προσδιορίστε ποιος θα ηγηθεί του προγράμματος ENABLE στο σχολείο σας,
- ο Χρησιμοποιήστε τα Χαρακτηριστικά και τα Οφέλη για να εξηγήσετε στους ανώτερους διευθυντές σας γιατί το σχολείο σας πρέπει να υιοθετήσει το ENABLE,
- ο Προσδιορίστε ποια μέλη του προσωπικού θα είναι υπεύθυνα για τους Peer Supporters και ποια για το SEL,
- ο Στρατολογήστε τους ομότιμους υποστηρικτές, χρησιμοποιώντας την παρακάτω ενότητα με τίτλο "Στρατολόγηση μαθητών για να γίνουν ομότιμοι υποστηρικτές",
- ο Με τον εκπαιδευτή του ENABLE Peer Supporter, σχεδιάστε το πρόγραμμα υποστήριξης από ομότιμους,
- ο Με τον συντονιστή του ENABLE SEL, σχεδιάστε την εφαρμογή των ενότητων SEL,
- ο Χρησιμοποιήστε το μονοήμερο "Σχέδιο εκπαίδευσης μαθητών υποστήριξης από ομότιμους" από την ενότητα "Πόροι" για να ξεκινήσετε την αρχική εκπαίδευση με τους ομότιμους υποστηρικτές σας,
- ο Παραδώστε τις ενότητες Κοινωνικής και Συναισθηματικής Μάθησης σε μαθητές, επιπλέον των Υποστηρικτών Ομοτίμων, ηλικίας 11 έως 14 ετών,
- ο Κατά τη διάρκεια 10 εβδομάδων, συναντηθείτε για μία ώρα κάθε εβδομάδα με τους Υποστηρικτές Ομοτίμων για να πραγματοποιήσετε κάθε μία από τις 10 ωριαίες συνεδρίες Υποστηρικτών Ομοτίμων,
- ο Υποστηρίξτε και ενθαρρύνετε τους ομότιμους υποστηρικτές να εκτελέσουν κάποιες από τις προτεινόμενες δραστηριότητες επέκτασης που επισημαίνονται,
- ο "Φωτεινές ιδέες" που συνοδεύουν κάθε μία από τις 10 συνεδρίες υποστήριξης από ομότιμους,
- ο Με βάση το έργο τους και τα ευρήματα από τις 10 συνεδρίες, οι Υποστηρικτές Ομοτίμων χρησιμοποιούν το Πακέτο Υλικού της εκστρατείας και τις Προκλήσεις Αξιολόγησης Ομοτίμων που παρέχονται για να συνεχίσουν να εκπαιδεύουν τους συνομηλίκους τους και να προωθούν μια κουλτούρα σεβασμού και ανεκτικότητας,
- ο Μοιραστείτε τις βέλτιστες πρακτικές, τη μάθηση και την κατάρτιση με ένα γειτονικό σχολείο. Π.χ. οι ομότιμοι υποστηρικτές επισκέπτονται τοπικά δημοτικά σχολεία ή εκπαιδεύουν μαθητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης,
- ο Με την υποστήριξη του προσωπικού, οι Υποστηρικτές Ομοτίμων εκπαιδεύουν κάθε χρόνο ένα νέο σύνολο Υποστηρικτών Ομοτίμων, ώστε να διασφαλίζεται η βιωσιμότητα του προγράμματος.

Όπως συμβαίνει με κάθε στρατηγική ή παρέμβαση, είναι σημαντικό για τα σχολεία να αξιολογούν τον αντίκτυπο της προσέγγισης στους μαθητές και να καταγράφουν την πρόοδο που σημειώνεται. Για αυτού του είδους τα προγράμματα είναι σημαντικό να εξεταστεί το ενδεχόμενο καταγραφής τόσο ποιοτικών όσο και ποσοτικών δεδομένων, ώστε να δημιουργηθεί μια πλήρης εικόνα του αντίκτυπου. Επομένως, εκτός από το ερωτηματολόγιο (είτε επιλεγεί για χρήση είτε όχι) υπάρχουν μια σειρά μηχανισμών που θα μπορούσαν να υιοθετήσουν τα σχολεία για να μετρήσουν τον αντίκτυπο του προγράμματος ENABLE. **Για παράδειγμα, το προσωπικό θα μπορούσε:**

- Καταγράψτε τις παρατηρήσεις,
- Υποστήριξη της δημιουργίας ημερολογίων μαθητών,
- Πραγματοποιήστε μια σειρά συνεντεύξεων ή συζητήσεων,
- Αναζητήστε μια σειρά δεικτών, όπως η μείωση του αριθμού των καταγεγραμμένων περιστατικών εκφοβισμού ή οι τάσεις στις σχολικές απουσίες,
- Ζητήστε την αξιολόγηση των μαθητών.

Κιτ εκτίμησης επιπτώσεων: info-enable@eun.org

Για να μπορέσετε να κάνετε το ENABLE να λειτουργήσει, υπάρχει ένας οδηγός για ενήλικες, με όλες τις πληροφορίες που απαιτούνται για την αναπαραγωγή.

ΡΟΥΜΑΝΙΑ

1. Εθνική στρατηγική για την προστασία και την προώθηση των δικαιωμάτων των παιδιών.

Η στρατηγική υλοποιείται σε εθνικό επίπεδο από το Υπουργείο Παιδείας για την περίοδο 2014-2020. Στόχος της είναι η πρόληψη και η καταπολέμηση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου, μέσω της στενότερης παρακολούθησης των απουσιών και της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και μέσω προγραμμάτων υποστήριξης των σχολείων στη φροντίδα των παιδιών που βρίσκονται σε κίνδυνο.

Πρόκειται για ένα εθνικό πρόγραμμα που αποσκοπεί στην πρόληψη της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου, μιας σοβαρής επίπτωσης της εκπαιδευτικής πώλωσης. Οι δραστηριότητές του περιλαμβάνουν τη συνεχή παρακολούθηση της σχολικής φοίτησης, τον εντοπισμό των μαθητών που κινδυνεύουν να εγκαταλείψουν το σχολείο μέσω προγραμμάτων ψυχοεκπαιδευτικής συμβουλευτικής και υποστήριξης.

Η στρατηγική προβλέπει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση που περιλαμβάνει το παιδί, την οικογένειά του, την κοινότητα και το σχολείο. Παρέχεται επίσης κατάρτιση σε όλους τους εκπαιδευτικούς, συμπεριλαμβανομένων των ειδικών πτυχών της πρόληψης και της καταπολέμησης της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου.

Στόχος της πρακτικής:

- a) Διευκόλυνση και εξασφάλιση της εγγραφής όλων των παιδιών σε ηλικία υποχρεωτικής εκπαίδευσης,
- b) Μείωση του ποσοστού εγκατάλειψης του υποχρεωτικού κύκλου σπουδών,

- c) Επανεκκίνηση της μεταυποχρεωτικής εκπαίδευσης, δίνοντας μεγαλύτερη σημασία στην τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση,
- d) Βελτίωση των συνθηκών του σχολικού συστήματος στο αγροτικό περιβάλλον και έμφαση στον σχολικό και επαγγελματικό προσανατολισμό,
- e) Δωρεάν πρόσβαση στο προπαρασκευαστικό έτος προσχολικής ηλικίας,
- f) Διευκόλυνση της πρόσβασης στην εκπαίδευση για παιδιά με ειδικές ανάγκες, καθώς και προώθηση της κοινωνικής ένταξης.

Δραστηριότητες (εάν ισχύει):

- a) Διεξαγωγή ενημερωτικής εκστρατείας για την ευαισθητοποίηση των πολιτών με στόχο την πρόληψη και τη μείωση του φαινομένου της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου,
- b) Διοργάνωση κοινοτικών συναντήσεων: καθορισμός εργασιών για το σπίτι, δημιουργία υλικού, ανακοινώσεις, πρόσκληση εκπαιδευτικών, τοπικών αρχών, γονέων, μελών της κοινότητας, διάδοση ενημερωτικού υλικού,
- c) Δημιουργία δικτύου/συμπράξεων μεταξύ σχολείου, τοπικών/περιφερειακών φορέων, κοινωνικών υπηρεσιών, απασχόλησης και υγείας, καθώς και προώθηση της αρχής των ίσων ευκαιριών και της ισότητας των φύλων, της βιώσιμης ανάπτυξης.
- d) Συνεχής παρακολούθηση της σχολικής φοίτησης,
- e) Παρακολούθηση των μαθητών που εντοπίζονται σε κίνδυνο εγκατάλειψης του σχολείου μέσω ψυχοεκπαιδευτικής συμβουλευτικής,
- f) Προγράμματα αποκατάστασης,

Ως μακροπρόθεσμη εθνική στρατηγική, έχει εφαρμοστεί σε ολόκληρη τη χώρα, ιδίως στις αγροτικές περιοχές, όπου το ποσοστό εγκατάλειψης είναι υψηλό.

Μεθοδολογική προσέγγιση:

1. Κανονισμοί σχετικά με την εποπτεία και την πιστοποίηση των κοινωνικών υπηρεσιών, ειδικές μεθοδολογίες και διαδικασίες εργασίας, καθώς και εκείνοι που αποσκοπούν στην αξιολόγηση του βαθμού εφαρμογής της νομοθεσίας,
2. Ανάπτυξη και διάδοση μεθοδολογιών εργασίας σε επίπεδο SPAS και DGASPC,
3. Επεξεργασμένη μεθοδολογία διοργανικής συνεργασίας,
4. Μεθοδολογία παρακολούθησης των περιπτώσεων βίας.

Για την εφαρμογή της στρατηγικής διατέθηκαν ανθρώπινοι πόροι (δόθηκε στρατηγική εντολή στη διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού για να καλυφθεί η έλλειψη προσωπικού με ειδική κατάρτιση στο δημόσιο σύστημα κοινωνικής αρωγής) και επαρκείς οικονομικοί πόροι (διαρθρωτικά ταμεία ή διεθνείς οργανισμοί), εξασφαλίζοντας τη συνεπή εφαρμογή της.

Καθώς η στρατηγική προτείνει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση, που περιλαμβάνει το παιδί, την οικογένειά του, την κοινότητα και το σχολείο, η κύρια πρόκληση ήταν να πειστούν οι γονείς να συμμετάσχουν ενεργά στην εφαρμογή της στρατηγικής.

Το 2016, η Ρουμανία είχε ένα από τα υψηλότερα ποσοστά εγκατάλειψης σπουδών στην Ευρωπαϊκή Ένωση: 18,5% των νέων ηλικίας 18 έως 24 ετών, σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία της Eurostat. Παρά το γεγονός ότι ολόκληρη η Ευρωπαϊκή Ένωση στοχεύει στη μείωση του ποσοστού εγκατάλειψης των σπουδών όσο το δυνατόν περισσότερο, αυτό δεν φαίνεται να συμβαίνει στη Ρουμανία. Το επόμενο έτος, το 2017, το ποσοστό εγκατάλειψης μειώθηκε στο

18,1%. Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία της Eurostat, η Ρουμανία βρίσκεται πολύ κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο όσον αφορά το ποσοστό εγκατάλειψης των σπουδών των νέων. Η στρατηγική είχε θετικό αντίκτυπο στον πληθυσμό, καθώς το ποσοστό εγκατάλειψης του σχολείου μειώθηκε κατά μερικές ποσοστιαίες μονάδες. Ακόμα κι έτσι, ο στόχος της μείωσης του ποσοστού εγκατάλειψης κάτω από το όριο του 10% έως το 2020 δεν επιτεύχθηκε.

Παρόλο που η Εθνική Στρατηγική για την Προστασία και την Προώθηση των Δικαιωμάτων του Παιδιού εφαρμόστηκε την περίοδο 2014-2020, υπάρχουν επί του παρόντος άλλα εθνικά προγράμματα που στοχεύουν στην πρόληψη και την καταπολέμηση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου:

1. Το πρόγραμμα ψωμιού καλαμποκιού και γάλακτος, όπου οι μαθητές P-VIII λαμβάνουν καθημερινά αυτά τα προϊόντα,
2. Το πρόγραμμα δωρεάν σχολικών ειδών, που απευθύνεται σε μαθητές της κρατικής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, μαθήματα πλήρους φοίτησης. Στην αρχή κάθε σχολικού έτους, διανέμονται πακέτα με σχολικά είδη ειδικά για κάθε τάξη,
3. High School Money Program - παρέχεται οικονομική υποστήριξη σε μαθητές λυκείου για να συνεχίσουν/ολοκληρώσουν τις σπουδές τους. Μετά την έκδοση της Κυβερνητικής Απόφασης 712/2018, αρχής γενομένης από το σχολικό έτος 2018-2019, κάθε δικαιούχος θα λαμβάνει μηνιαίως, για όλη τη διάρκεια των μαθημάτων, σε περίπτωση τήρησης όλων των νομικών προϋποθέσεων, το ποσό των 250 λέι/μήνα,
4. Το πρόγραμμα Euro 200 - το οποίο βασίζεται στο νόμο αριθ. 269/2004 σχετικά με τη χορήγηση οικονομικής ενίσχυσης για την τόνωση της αγοράς ηλεκτρονικών υπολογιστών, που εγκρίθηκε με την κυβερνητική απόφαση αριθ. 1294/2004.

Νομοθετικό πλαίσιο

- a) OMEN no. 1409/2007, σχετικά με την έγκριση της Στρατηγικής για τη μείωση του φαινομένου της βίας στις προπανεπιστημιακές εκπαιδευτικές μονάδες, με μεταγενέστερες τροποποιήσεις και προσθήκες,
- b) OMENCS αριθ. 5079/ 2016, σχετικά με την έγκριση του κανονισμού για την οργάνωση και λειτουργία των μονάδων προπανεπιστημιακής εκπαίδευσης, με μεταγενέστερες τροποποιήσεις και προσθήκες,
- c) OMENCS αριθ. 4742/ 2016, σχετικά με την έγκριση της ιδιότητας του φοιτητή,
- d) OMEN no. 4831/2018 σχετικά με την έγκριση του πλαισίου κώδικα δεοντολογίας για το διδακτικό προσωπικό στην προπανεπιστημιακή εκπαίδευση,
- e) Νόμος για την αύξηση της ασφάλειας στα εκπαιδευτικά ιδρύματα (Νόμος αριθ. 35/2007 που συμπληρώθηκε και τροποποιήθηκε από το Νόμο αριθ. 29/2010)

2. Νόμος αριθ. 221/2019, για την τροποποίηση και συμπλήρωση του Εθνικού Εκπαιδευτικού Νόμου αριθ. 1/2011 σχετικά με την ψυχολογική βία - εκφοβισμό

Ο νόμος αριθ. 221/2019 για την πρόληψη και την καταπολέμηση του εκφοβισμού στους εκπαιδευτικούς χώρους, οι διατάξεις του οποίου εγκρίθηκαν στις 10 Ιουνίου 2020, αποσκοπεί

στη σύσταση ομάδας δράσης κατά του εκφοβισμού με μέγιστο αριθμό 10 μελών. Μεταξύ αυτών είναι ο διευθυντής της εκπαιδευτικής μονάδας, ο σχολικός σύμβουλος, τρεις εκπαιδευτικοί επιμορφωμένοι σε θέματα βίας, συμπεριλαμβανομένης της ψυχολογικής βίας-εκφοβισμού, δύο ή περισσότεροι εκπρόσωποι των μαθητών, ένας εκπρόσωπος των γονέων, εκπρόσωποι της τοπικής αυτοδιοίκησης. Ο ρόλος αυτής της ομάδας είναι να προλαμβάνει, να εντοπίζει και να επιλύει πράξεις εκφοβισμού μεταξύ μαθητών μέσω σωματικών, λεκτικών, σχεσιακών ή/και διαδικτυακών ενεργειών. Με το νόμο αυτό, το Υπουργείο Παιδείας επιθυμεί κάθε σχολείο να υιοθετήσει μέτρα και κυρώσεις κατά του εκφοβισμού στους εσωτερικούς του κανονισμούς, καθιερώνοντας σαφείς διαδικασίες παρέμβασης και οργανώνοντας δραστηριότητες με τους μαθητές και τους γονείς τους.

Τα ποσά που απαιτούνται για τη διοργάνωση προγραμμάτων κατάρτισης, συμβουλευτικής ή ενημέρωσης/ευαισθητοποίησης προέρχονται από τον κρατικό προϋπολογισμό και αντικατοπτρίζονται στους τοπικούς προϋπολογισμούς των διοικητικών-εδαφικών μονάδων/υποδιαιρέσεων, από την πλευρά των εσόδων.

Πρόκειται για έναν νόμο που αποσκοπεί στην πρόληψη και την καταπολέμηση του εκφοβισμού στους εκπαιδευτικούς χώρους, ενός φαινομένου εκπαιδευτικής πολυφωνίας, το οποίο έχει αποκτήσει δυναμική την τελευταία δεκαετία. **Οι τύποι παρέμβασης σε περίπτωση εκφοβισμού που εμφανίζονται στη μεθοδολογία του νόμου αυτού, είναι**

1. Συνεργασία με την Εθνική Ομοσπονδία Γονέων στην Προπανεπιστημιακή Εκπαίδευση και ενημέρωση των γονέων για τις υπηρεσίες που μπορεί να προσφέρει το σχολείο προκειμένου να αποτραπούν ενέργειες εκφοβισμού και να βελτιωθούν οι σχέσεις γονέων-παιδιών (συμβουλευτική, ψυχολογική βοήθεια, διαμεσολάβηση),
2. Συμμετοχή σε τέτοιες δραστηριότητες εξειδικευμένου προσωπικού (σχολικοί σύμβουλοι, ψυχολόγοι),
3. Συνεργασία του σχολείου με τις οικογένειες των μαθητών με βίαιο δυναμικό για την εξεύρεση και εφαρμογή λύσεων για την πρόληψη του εκφοβισμού,
4. Συμμετοχή του Εθνικού Συμβουλίου Μαθητών στο σχεδιασμό και την ανάπτυξη δραστηριοτήτων για την πρόληψη και τη μείωση των εκδηλώσεων εκφοβισμού,
5. Η συμπερίληψη, στην ημερήσια διάταξη των επίσημων συνεδριάσεων του σχολείου (Διοικητικό Συμβούλιο, Συμβούλιο Καθηγητών, Μαθητικό Συμβούλιο, Επιτροπή Γονέων), θεμάτων που σχετίζονται με δράσεις εκφοβισμού, με στόχο την ευαισθητοποίηση για το μέγεθος του φαινομένου και την ανάλυση των μορφών, των φορέων και των αιτιών των καταστάσεων σε επίπεδο αντίστοιχου θεσμικού οργάνου.

Ο νόμος 221/2019 προτείνει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση, η οποία περιλαμβάνει το παιδί, την οικογένειά του, την κοινότητα και το σχολείο. Επίσης, πραγματοποιείται η κατάρτιση όλου του διδακτικού προσωπικού, συμπεριλαμβάνοντας τις ειδικές πτυχές της πρόληψης και της καταπολέμησης του εκφοβισμού σε χώρους που προορίζονται για εκπαίδευση.

Στόχος της πρακτικής:

1. Προώθηση θετικών σχέσεων σε όλο το σχολείο, βελτίωση του σχολικού κλίματος και προώθηση ενός ευνοϊκού μαθησιακού περιβάλλοντος,

2. Εφαρμογή στρατηγικών για την εκπαίδευση, την πρόληψη και την καταπολέμηση του εκφοβισμού και των συμπεριφορών τύπου εκφοβισμού,
3. Εξασφάλιση και διευκόλυνση της πρόσβασης σε υποστηρικτικές και εξειδικευμένες υπηρεσίες για όλα τα παιδιά από τις οικογένειες όσων εμπλέκονται σε καταστάσεις εκφοβισμού (θύματα, μάρτυρες, αδέρφια του θύματος),
4. Παγίωση συμπεριφορών που είναι ασύμβατες με τον εκφοβισμό, με έμφαση στην ένταξη, την αποδοχή και τον σεβασμό,
5. Προώθηση σχέσεων σεβασμού και σχολικής κοινωνίας, με βάση την ενθάρρυνση της σχολικής ένταξης.

Δραστηριότητες:

- a) Πραγματοποίηση προληπτικών δραστηριοτήτων ενημέρωσης σε επίπεδο εκπαιδευτικής μονάδας, προκειμένου να αποτραπεί η εξάπλωση παρόμοιων γεγονότων,
- b) Πρόταση και εφαρμογή βελτιωτικών μέτρων, ιδίως σε περιπτώσεις όπου σε καταστάσεις εκφοβισμού εμπλέκονται και άτομα εκτός σχολείου ή εκδηλώνονται εκτός σχολείου,
- c) Η παρέμβαση πραγματοποιείται από την Κοινωνική Αστυνομία, η οποία ενεργεί σύμφωνα με τις διατάξεις του Ποινικού Κώδικα και του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, σε συνδυασμό με άλλες σχετικές διατάξεις. Για τους ανηλίκους κάτω των 14 ετών, οι αστυνομικές δομές πρέπει να ενημερώνουν τη ΓΔΑΕΕ,
- d) Το διδακτικό προσωπικό (καθηγητές/καθηγητές) θα οργανώσει, με την υποστήριξη του σχολικού συμβούλου, συζητήσεις με την ομάδα των μαθητών, με σκοπό την ευαισθητοποίηση για τις αρνητικές επιπτώσεις αυτής της συμπεριφοράς και την προώθηση ενός θετικού, επικοινωνιακού σχολικού κλίματος, του αισθήματος αλληλεγγύης μεταξύ των μαθητών, με στόχο να καταστεί η καταχρηστική συμπεριφορά απαράδεκτη.

Η μεθοδολογία εμφανίζεται στο Σχέδιο Κυβερνητικής Απόφασης για την έγκριση των Μεθοδολογικών Κανόνων για την εφαρμογή των διατάξεων του Νόμου αριθ. 221/2019, για την τροποποίηση και συμπλήρωση του Εθνικού Εκπαιδευτικού Νόμου αριθ. 1/2011 σχετικά με την ψυχολογική βία - εκφοβισμό, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.edu.ro/etichete/norme-metodologice-antibullying>.

Τα επίπεδα στα οποία πραγματοποιείται παρέμβαση στο προπανεπιστημιακό εκπαιδευτικό σύστημα για την πρόληψη και την καταπολέμηση του εκφοβισμού είναι η εκπαιδευτική μονάδα, η σχολική επιθεώρηση, το κέντρο πόρων και εκπαιδευτικής βοήθειας - CJRAE/CMBRAE, το σπίτι του διδακτικού προσωπικού - CCD και το Υπουργείο Παιδείας και Έρευνας.

Η διεπιστημονική παρέμβαση σε καταστάσεις εκφοβισμού πραγματοποιείται διοργανικά, μέσω της συνεργατικής δράσης των αρμόδιων φορέων - εκπαιδευτική μονάδα, γενική διεύθυνση κοινωνικής αρωγής και προστασίας του παιδιού, αστυνομία κ.λπ. Τα μέλη της εξειδικευμένης διεπιστημονικής ομάδας, η οικογένεια και το εκπαιδευτικό προσωπικό συμβάλλουν στην ένταξη του παιδιού-θύματος - μάρτυρα ή θύτη - στην εκπαιδευτική μονάδα, σεβόμενοι, σε όλες τις παρεμβάσεις, το συμφέρον του παιδιού.

Οι καταστάσεις εκφοβισμού σε επίπεδο εκπαιδευτικής μονάδας αναφέρονται στη διεύθυνση της εκπαιδευτικής μονάδας, στο διδακτικό προσωπικό, στον σχολικό σύμβουλο, στην ευρωπαϊκή γραμμή βοήθειας για παιδιά 116 111, σε άλλους φορείς με αρμοδιότητες στον τομέα αυτό.

Δεδομένου ότι προτείνεται μια ολοκληρωμένη προσέγγιση, η οποία περιλαμβάνει το παιδί, την οικογένειά του, την κοινότητα και το σχολείο, η μεγαλύτερη πρόκληση είναι να πειστούν οι γονείς και οι μαθητές να συμμετάσχουν σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες στον τομέα της πρόληψης, του εντοπισμού και της καταπολέμησης του εκφοβισμού, ως μορφή βίας που εκδηλώνεται στο σχολικό περιβάλλον.

Σε εθνικό επίπεδο, δεν υπάρχουν ακόμη στατιστικά στοιχεία σχετικά με τη μείωση ή την αύξηση του ποσοστού του φαινομένου, δεδομένου ότι οι κανόνες του νόμου αριθ. 221/2019, ο οποίος προλαμβάνει και καταπολεμά τον εκφοβισμό στους εκπαιδευτικούς χώρους, εγκρίθηκαν στις 10 Ιουνίου 2020, και εκείνη τη στιγμή οι μαθητές βρίσκονταν σε διαδικτυακή εκπαίδευση, λόγω της πανδημίας COVID-19. Ωστόσο, σε επίπεδο εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, υπάρχουν ορατές αλλαγές όσον αφορά τις δραστηριότητες που πραγματοποιούνται σχετικά, μέσω μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης, η οποία περιλαμβάνει τον μαθητή, τους γονείς του, το σχολείο και την κοινότητα.

Ο νόμος 221/2019 έχει θετικό αντίκτυπο στους μαθητές, καθώς δημιουργεί ένα ασφαλές και ισορροπημένο σχολικό κλίμα, εφαρμόζοντας μια συστημική προσέγγιση σε περίπτωση εκφοβισμού. Προκειμένου ο νόμος 211/2019 να εφαρμοστεί σωστά, ο μαθητής, η οικογένεια, η κοινότητα και το σχολείο πρέπει να προβούν σε κοινά βήματα, τηρώντας τη μεθοδολογία του Έργου της Κυβερνητικής Απόφασης για την έγκριση των μεθοδολογικών κανόνων για την εφαρμογή των διατάξεων του νόμου 221/2019, για την τροποποίηση και συμπλήρωση του Εθνικού Εκπαιδευτικού Νόμου 1/2011 για την ψυχολογική βία - εκφοβισμό.

5 Συμπεράσματα και επόμενα βήματα

Όλες οι χώρες που συμμετέχουν στο έργο αντιμετωπίζουν τις συνέπειες της πολιτικής και κοινωνικής πόλωσης.

Οι κοινές ανησυχίες της **Αυστρίας και της Κύπρου** είναι αξιοσημείωτες, καθώς διαθέτουν πολυάριθμες πρακτικές για την πρόληψη της ριζοσπαστικοποίησης και του μίσους. Θέλουμε να ευαισθητοποιήσουμε για όλες τις μορφές αποκλεισμού και περιθωριοποίησης και να προωθήσουμε την αυτοαποδοχή και τη γειτνίαση, ανεξαρτήτως εθνικότητας, φύλου ή σεξουαλικού προσανατολισμού.

Στο πλαίσιο αυτό, η **Αυστρία** επιδιώκει την πρόληψη και την καταπολέμηση του αντισημιτισμού και του βίαιου εξτρεμισμού - Συμβουλευτικό Κέντρο για τον Εξτρεμισμό, ενώ το πρόγραμμα Imagine στην **Κύπρο** προωθεί την ειρήνη και ευαισθητοποιεί για τις δραματικές επιπτώσεις του σύγχρονου ρατσισμού.

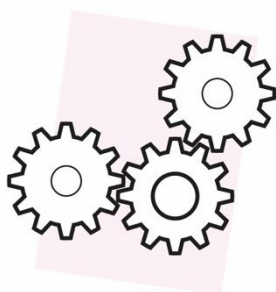
Τόσο η **Πορτογαλία** όσο και η **Ρουμανία** βρίσκονται αντιμέτωπες με ένα πολιτικό και πολιτιστικό σύστημα πόλωσης, το οποίο τις έχει καταστήσει τις φτωχότερες χώρες της Ευρώπης: υπερβολικό εξωτερικό χρέος, μεγάλος αριθμός μεταναστών, διαφθορά, βία κ.λπ.

Το φαινόμενο του εκφοβισμού αποτελεί μείζον θέμα για τα εκπαιδευτικά συστήματα της **Πορτογαλίας** και της **Ρουμανίας**, τα οποία αντιμετωπίζουν μια επιταχυνόμενη αύξηση των περιπτώσεων μαθητών που έχουν πέσει θύματα εκφοβισμού.

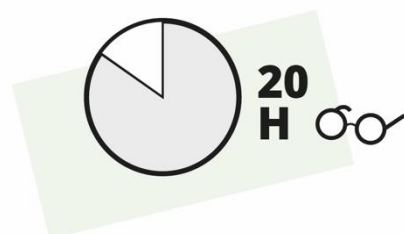
Σε αυτό το πλαίσιο, οι ομοιότητες μεταξύ του εθνικού προγράμματος - MOOC (Massive Open Online Course) "Bullying and Cyberbullying: Prevent & Act" (2019), ENABLE (European Network Against Bullying in Learning and Leisure Environment) (2016) και του νόμου αριθ. 221/2019, για την τροποποίηση και συμπλήρωση του εθνικού εκπαιδευτικού νόμου αριθ. 1 / 2011 για την ψυχολογική βία-εκφοβισμό, μέσω του οποίου οι πορτογαλικές και ρουμανικές αρχές θέλουν να προλάβουν και να καταπολεμήσουν το φαινόμενο, μέσω δραστηριοτήτων που περιλαμβάνουν τη συμβουλευτική γονέων, μαθητών και εκπαιδευτικών.

Η κοινωνική τριβή στο εκπαιδευτικό περιβάλλον εκδηλώνεται με τη μισαλλοδοξία, την αδικαιολόγητη βία, την κακία σε όλες τις μορφές της, τις διακρίσεις κ.λπ. Στην παρούσα έρευνα επικεντρωθήκαμε σε δύο εκδηλώσεις που θεωρούνται απειλή για τις αξίες που προωθεί η ρουμανική εκπαίδευση.

Εντοπίσαμε τις αιτίες και παρουσιάσαμε τις πρακτικές που αντιμετωπίστηκαν και στις δύο περιπτώσεις και πρόκειται να χρησιμοποιήσουμε τα αποτελέσματα της έκθεσης για την ανάπτυξη των περαιτέρω αποτελεσμάτων του έργου μας.

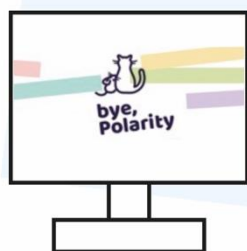

Μια καινοτόμος μεθοδολογική - διδακτική αντίληψη
βασισμένη στις ανάγκες της ομάδας-στόχου

Μαθησιακό υλικό σε εκτυπώσιμη και ψηφιακή μορφή για τουλάχιστον 20 ώρες μάθησης

Διδακτικό & μαθησιακό υλικό για τουλάχιστον 20 ώρες επαφής (εργαστηριακές ρυθμίσεις) ως ψηφιακοί & αναλογικοί πόροι

Ένας δικτυακός τόπος με πόρους
που παρέχει όλες τις πληροφορίες και τους πόρους

Ένας οδηγός για την εκπαίδευση των μαθητών

να αντιμετωπίσουν την αυξανόμενη πόλωση στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και να τους εκπαιδέψει να γίνουν πρεσβευτές της ενωμένης Ευρώπης

To Bye, Polarity δεν θα παρέχει μόνο ευαισθητοποίηση και τεχνογνωσία στους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς για το πώς να αντιμετωπίσουν την αυξανόμενη πόλωση, αλλά θα εστιάζει επίσης σε συγκεκριμένες δυνατότητες δράσης για την αντιμετώπιση της αυξανόμενης πόλωσης. Ο επιδιωκόμενος αντίκτυπός μας είναι να ξεκινήσουμε μια ευρεία συζήτηση σχετικά με την αυξανόμενη πόλωση και να εξοπλίσουμε όσο το δυνατόν περισσότερους νέους και εκπαιδευτικούς με τα εργαλεία για να αντιμετωπίσουν αποφασιστικά την αυξανόμενη πόλωση και να υπερασπιστούν μια ενωμένη, ισχυρή Ευρώπη.

6 Πηγές

- Abric, J. C. (2002): *Psihologia comunicarii - Teorii si modele*, Polirom.
- Abric, J. C. (2003): *Psihologia campului social*, Polirom, 2003.
- Ambroasă Ana Maria (2019): *Fundamente filosofico-ideologice și proiecții antropologice*, Institutul European, Iași.
- Bauman Zygmunt (1999): Antet, București.
- Bulzan , C. (2000): Drobeta Turnu Severin.
- Drobot , L. (2008): EDP.
- Toader Alexandru Dan (1995): *Psihologia schimbării și educația: polarități și accente ale procesului educațional*. Editura Didactică și Pedagogică, București.
- Tomina Gabriela Săveanu (2011): *Forme de participare la viața comunității, complementaritate sau opoziție*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.

Επιγραφμικές Πηγές

- Beratungsstelle Extremismus. (n.d.): Available at: <https://www.beraterstelleextremismus.at/>
- BGBl. (2022): Available at: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10009600>
- Boese V., Alizada N., Lundstedt M., Morrison K., Natsika N., Sato Y., Tai H., and Lindberg S. (2022): *Autocratization Changing Nature? Democracy Report 2022*. Varieties of Democracy Institute (V-Dem). Available at: https://v-dem.net/media/publications/dr_2022.pdf
- Helms, L. (2017): *Polarisierung in der Demokratie: Formen und Wirkungen*. Österreichische Zeitschrift für Politikwissenschaft, Vol. 45, 58–68. Available at: <https://webapp.uibk.ac.at/ojs/index.php/OEZP/article/view/1817/1477>
- *RosaLila PantherInnen*. (2022): Available at: <https://www.homo.at/angebote/bildung/schulworkshop/>
- Tichy, G. (2021): *Wirtschaft und Gesellschaft – 2021*. Heft 1. 41-61. Available at: https://emedien.arbeiterkammer.at/viewer/ppnresolver?id=AC08890876_2021_1
- *Übersicht über die 14 Pädagogischen Hochschulen in den vier Verbänden*. (n.d.): Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und Forschung. Available at: https://www.bmbwf.gv.at/Themen/schule/fpp/ph/pv_verb.html
- *EDUCATION: Imagine programme helping to reconcile divided Cyprus - Financial Mirror*
- *Education for a Culture of Peace – 'IMAGINE' AHDR Cyprus*
- *Bi-communal school leaders attend conference on peace education in Cyprus - Global Campaign for Peace Education (peace-ed-campaign.org)*
- *Young Migrant Women in Secondary Education – Promoting Integration and Mutual Understanding through Dialogue and Exchange | European Website on Integration (europa.eu)*
- *agogi_ygeias.pdf (moec.gov.cy)*
- *Structured Dialogue | EuroAccess Macro-Regions (euro-access.eu)*
- *Cypriot bishop faces hate speech inquiry over homophobic remarks | Cyprus | The Guardian*
- *Cyprus push to ban gay conversion therapy amid exorcism claim | Inquirer News*
- *Cyprus - Migrants & Refugees Section (migrants-refugees.va)*
- <https://www.ics.ulisboa.pt/books/book2/ch07.pdf>
- <http://equixproject.eu/wp-content/uploads/2019/11/Guide-EU.pdf>
- http://equixproject.eu/wp-content/uploads/2020/01/Sumarioexecutivo_Portugal-1.pdf
- http://equixproject.eu/wp-content/uploads/2020/01/Portugal_guide.pdf
- <http://equixproject.eu/portugal-blog/>
- <https://ces.uc.pt/pt/investigacao/projetos-de-investigacao/projetos-financiados/equi-x>
- http://enable.eun.org/implementing_enable
- <http://enable.eun.org/about>
- http://enable.eun.org/c/document_library/get_file?uuid=37135730-86d0-43ca-848f-cabc18744190&groupId=4467490
- <https://www.seguranet.pt/sites/default/files/2019-05/Manual%20Enable.pdf>
- <https://www.seguranet.pt/pt/noticias/atividades-de-prevencao-de-bullying-e-de-ciberbullying-manual-enable>
- <https://www.seguranet.pt/pt/noticias/mooc-bullying-e-ciberbullying-prevenir-agir>
- https://www.dge.mec.pt/sites/default/files/ECidania/Referenciais/media_education_guidance_dge_pt.pdf
- https://www.dge.mec.pt/sites/default/files/ficheiros/referencial_educacao_media_2014.pdf
- https://www.dge.mec.pt/sites/default/files/ECidania/EDucao_Desenvolvimento/development_education_guidelines_preschool_education_basic_education_and_secondary_education.pdf
- https://www.dge.mec.pt/sites/default/files/ECidania/educacao_desenvolvimento/Documentos/referencial_de_educacao_para_o_desenvolvimento.pdf

- https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/13_17_Rolul%20stimei%20de%20sine%20in%20adaptarea%20sociala%20a%20a%20adolescentilor.pdf;
- https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Probleme%20ale%20polaritatii%20sistemelor%20internationale_0.pdf;
- http://old.upm.ro/cercetare/studia%20website/Studia_nr_1_integral_cuprins.pdf;
- https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/37_38_Educatia%20interculturala%20in%20invatamantul%20primar.pdf;
- https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Scoala%20Waldorf.pdf;
- http://www.repository.utm.md/bitstream/handle/5014/6654/Conf_StiinteSocioUmanist_2014_pg182-184.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- <https://www.edu.ro/norme-metodologice-de-aplicare-legii-%C3%AEmpotriva-violen%C8%9Bei-psihologice-bullying-au-fost-publicate-%C3%AEn>
- <https://pasaportpentrusucces.ro/programe-scoli/4peace-program-antibullying-3/>
- <https://www.salvaticopiii.ro/ce-facem/protectie/protectie-impotriva-violentei/prevenirea-violentei-in-scoala>
- https://ec.europa.eu/homeaffairs/system/files/201911/ran_polarisation_management_manual_amsterdam_06072017_ro.pdf
- <https://jurnalul.ro/editorial/polarizarea-politica-885882.html>
- <https://philpapers.org/archive/VICHTA.pdf>

www.byepolarity.eu

<https://www.facebook.com/bye-Polarity-103509115621549>

https://www.instagram.com/bye_polarity/

Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την παραγωγή της παρούσας έκδοσης δεν συνιστά έγκριση του περιεχομένου, το οποίο αντικατοπτρίζει τις απόψεις μόνο των συγγραφέων, και η Επιτροπή δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν.